

Krajowy Ośrodek
Wsparcia Rolnictwa

SYTUACJA PODAŻOWO-POPYTOWA I CENOWA NA RYNKU MLEKA I PRODUKTÓW MLECZNYCH

**(z uwzględnieniem handlu zagranicznego
produktami mlecznymi w 2020 r.)**

**Biuro Analiz i Strategii
Krajowy Ośrodek Wsparcia Rolnictwa**

Warszawa, marzec 2021

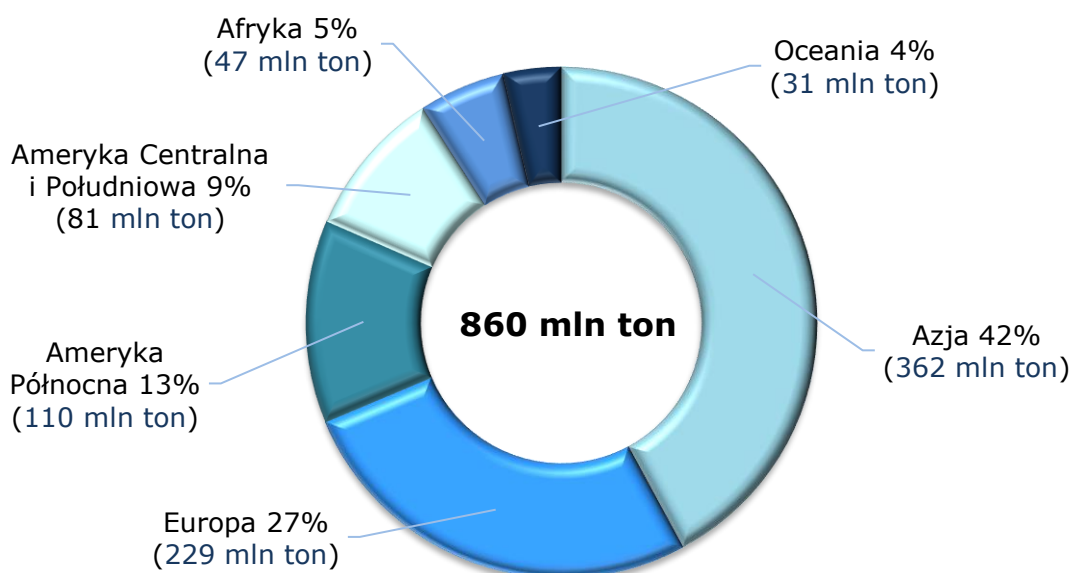
Spis treści

1. PRODUKCJA MLEKA NA ŚWIECIE	3
2. POGŁOWIE KRÓW MLECZNYCH I PRODUKCJA MLEKA W UE	3
3. POGŁOWIE KRÓW MLECZNYCH I PRODUKCJA MLEKA W POLSCE.....	4
4. SPÓŁDZIELNIE MLECZARSKIE W POLSCE	7
5. HANDEL UE PRODUKTAMI MLECZNYMI Z KRAJAMI TRZECIMI.....	11
6. POLSKI HANDEL ZAGRANICZNY PRODUKTAMI MLECZNYMI.....	15
7. SAMOWYSTARCZALNOŚĆ POLSKI NA RYNKU MLEKA	20
8. SYTUACJA CENOWA.....	22

1. PRODUKCJA MLEKA NA ŚWIECIE

Na rynku globalnym utrzymuje się wzrostowy trend w produkcji mleka. W prognozie z listopada 2020 r. Food and Agriculture Organization of the United Nations (FAO) oszacowała, że w 2020 r. światowa produkcja surowca osiągnęła poziom ponad 860 mln ton, o 1,4% wyższy niż w 2019 r. W największym stopniu zwiększyła się produkcja w Oceanii (o 2,2%, do 31 mln ton) i Azji (o 2%, do 362 mln ton). W Ameryce Północnej, Środkowej i Południowej łączna produkcja mleka mogła wzrosnąć o 1%, do 191 mln ton. Do około 229 mln ton (o 1%) zwiększyła się produkcja mleka w Europie. Niewielki wzrost szacowany był również w Afryce (o 0,3%, do 47 mln ton)¹.

Prognoza światowej produkcji mleka w 2020 r.

Źródło: opracowanie Biura Analiz i Strategii Krajowego Ośrodka Wsparcia Rolnictwa na podstawie danych FAO: *Food Outlook Biannual Report on Global Food Markets November 2020 – Milk and milk products*.

2. POGŁÓWIE KRÓW MLECZNYCH I PRODUKCJA MLEKA W UE

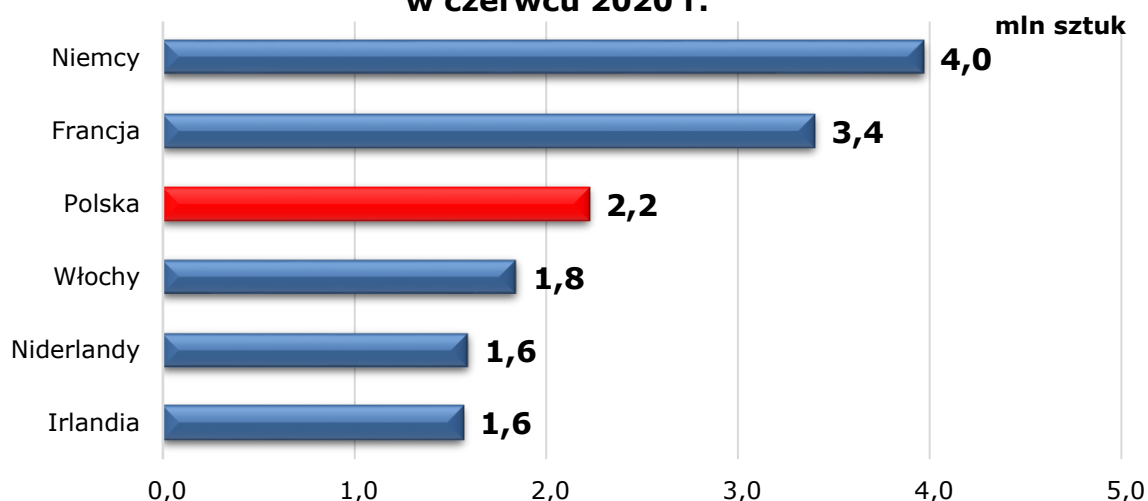
W grudniu 2019 r. w UE-28 pogłowie krów mlecznych liczyło 22,6 mln szt. i było o 1% mniejsze niż w grudniu 2018 r. Na podstawie informacji uzyskanych z 13 krajów członkowskich² w czerwcu 2020 r. w UE-27 odnotowano spadek pogłowia krów

¹ Prognoza FAO – *Food Outlook Biannual report on global food markets November 2020 – Milk and milk products*.

² Austria, Belgia, Dania, Francja, Hiszpania, Irlandia, Niderlandy, Niemcy, Polska, Portugalia, Rumunia, Szwecja, Włochy.

mlecznych o 0,6%. Wśród liczących się unijnych producentów mleka spadek liczebności stada krów mlecznych nastąpił m.in. w Niemczech (o 2,4%, do 4,0 mln szt.), we Francji (o 1,9%, do 3,4 mln szt.) i w Polsce (o 0,2%, do 2,2 mln szt.), a wzrost – we Włoszech (o 0,2%, do 1,8 mln szt.), w Niderlandach (o 0,9%, do 1,6 mln szt.) i Irlandii (o 4,2%, do 1,6 mln szt.)³.

**Kraje UE-27 o największym pogłowiu krów mlecznych
w czerwcu 2020 r.**

Źródło: opracowanie Biura Analiz i Strategii KOWR na podstawie danych EUROSTAT.

W ocenie Komisji Europejskiej w całym 2020 r. produkcja mleka w UE-27 mogła być o 1,3% większa od notowanej w 2019 r. i wynieść 154 mln ton. W konsekwencji unijne dostawy mleka do skupu w 2020 r. prawdopodobnie wzrosły o 1,4%, do 144,9 mln ton.

W 2021 r. w UE-27 prawdopodobnie utrzymana zostanie spadkowa tendencja pogłowia krów mlecznych, przy jednoczesnej kontynuacji wzrostu unijnej produkcji i skupu mleka⁴.

3. POGŁOWIE KRÓW MLECZNYCH I PRODUKCJA MLEKA W POLSCE

Polska, po Niemczech i Francji, zajmuje trzecie miejsce wśród krajów Unii Europejskiej pod względem wielkości populacji krów mlecznych.

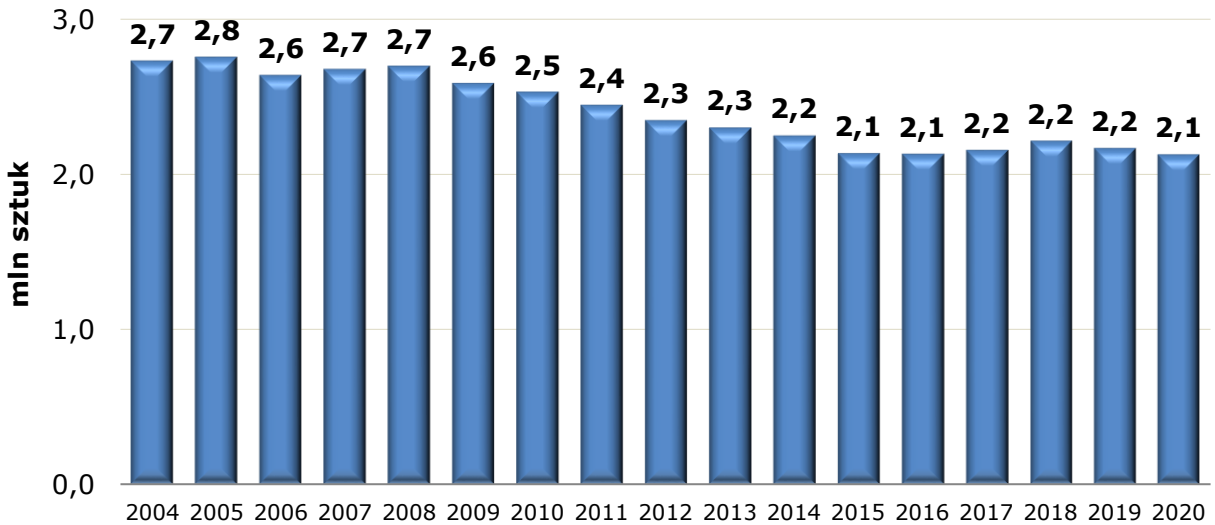
W Polsce pod koniec 2020 r. odnotowano spadek pogłowia krów mlecznych. Według danych GUS w grudniu 2020 r. krajowe pogłowie krów mlecznych liczyło 2 126 tys. szt. i było o 1,9% (o ponad 41 tys. szt.) mniejsze niż w grudniu 2019 r.⁵

³ Dane EUROSTAT, data odczytu 12.01.2021 r.

⁴ *Short-term Outlook for EU Agricultural Markets in 2020*, No 28, Autumn 2020.

⁵ *Pogłowie bydła według stanu w grudniu 2020 r.*, GUS, data publikacji: 29.01.2021 r.

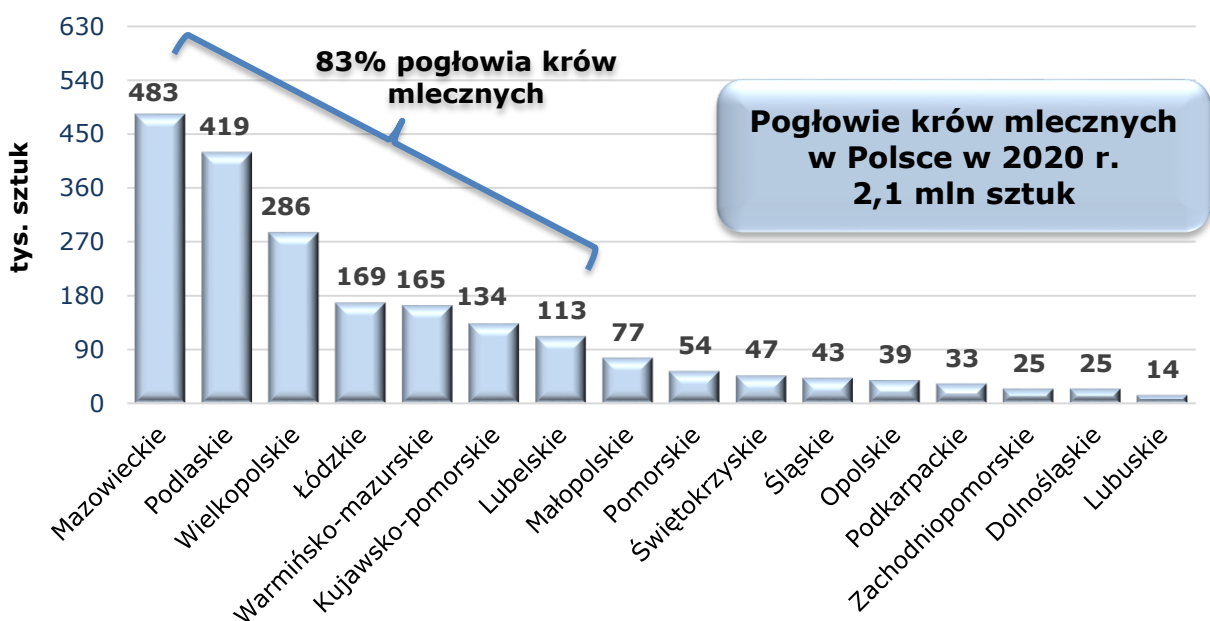
Pogłowie krów mlecznych w Polsce (stan w grudniu)

Źródło: opracowanie Biura Analiz i Strategii KOWR na podstawie danych GUS.

Względy ekonomiczne powodują, że produkcja mleka w Polsce koncentruje się w regionach centralnych i wschodnich, tj. na terenie woj. mazowieckiego (23% łącznego pogłowia krów mlecznych), podlaskiego (20%), wielkopolskiego (13%), a także łódzkiego i warmińsko-mazurskiego (po 8% udziału w krajowym pogłowiu), kujawsko-pomorskiego (6%) i lubelskiego (5%). Siedem wyżej wymienionych województw skupia ponad 83% krajowego pogłowia krów mlecznych, a na ich terenie realizowane jest 86% dostaw mleka.

Pogłowie krów mlecznych w Polsce (stan w grudniu 2020 r.)

Źródło: opracowanie Biura Analiz i Strategii KOWR na podstawie danych GUS.

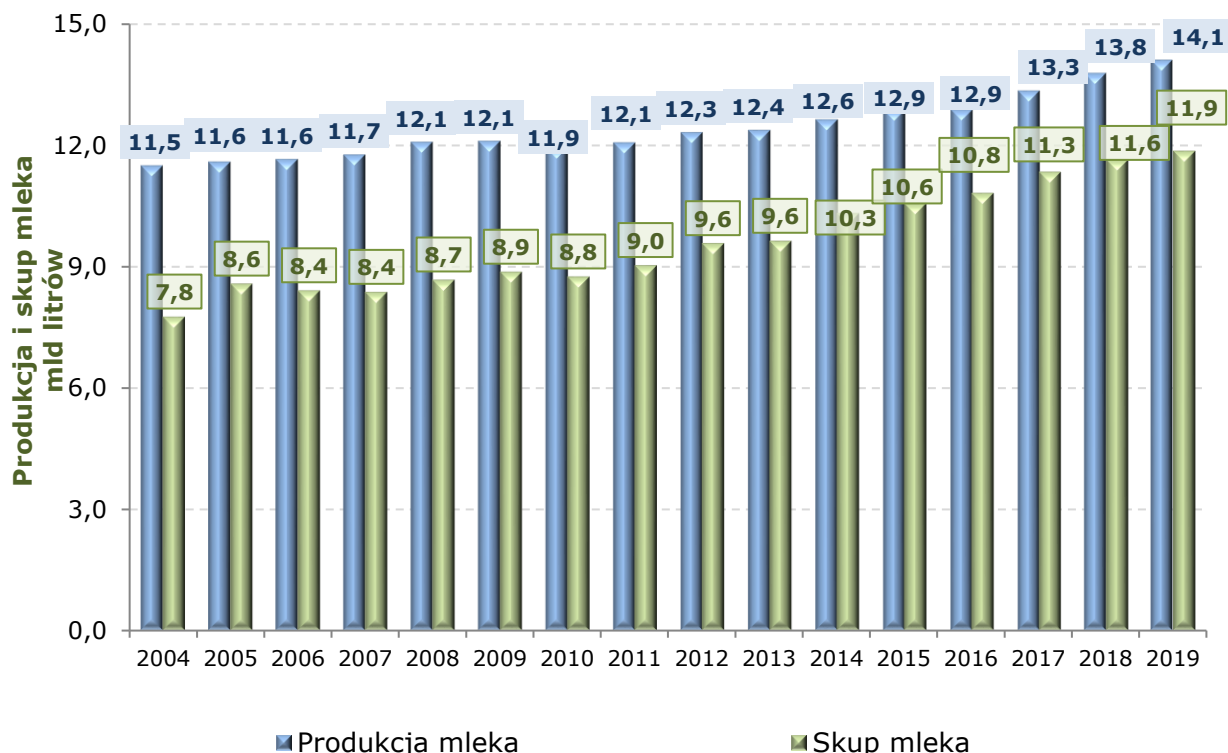
Pogłowie krów mlecznych w Polsce (stan w grudniu, w tys. sztuk)

Wyszczególnienie	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	zmiana % 2020/2019
POLSKA	2 299	2 248	2 134	2 130	2 153	2 214	2 167	2 126	-1,9%
Dolnośląskie	31	34	29	27	26	25	25	25	-0,9%
Kujawsko-pomorskie	148	151	142	146	143	150	140	134	-4,5%
Lubelskie	150	140	128	127	128	124	123	113	-8,4%
Lubuskie	17	18	16	13	14	14	13	14	10,3%
Łódzkie	185	188	175	179	178	175	181	169	-6,8%
Małopolskie	89	84	82	84	72	79	72	77	6,8%
Mazowieckie	497	489	470	465	473	504	502	483	-3,6%
Opolskie	40	41	38	39	39	41	38	39	4,5%
Podkarpackie	57	54	49	45	43	40	35	33	-4,0%
Podlaskie	432	427	428	417	427	443	429	419	-2,3%
Pomorskie	65	62	58	56	58	60	57	54	-5,5%
Śląskie	45	45	40	42	41	42	44	43	-1,4%
Świętokrzyskie	60	56	55	51	49	49	47	47	-0,8%
Warmińsko-mazurskie	184	176	156	161	178	175	168	165	-1,9%
Wielkopolskie	272	257	242	255	263	269	270	286	6,1%
Zachodniopomorskie	28	27	25	23	20	24	24	25	1,2%

Źródło: opracowanie Biura Analiz i Strategii KOWR na podstawie danych GUS.

Polska należy do grona znaczących producentów mleka (5. unijny i 12. światowy producent), a krajowy sektor mleczarski ma znaczący udział w tworzeniu PKB z rolnictwa. Według danych GUS produkcja mleka w Polsce w 2019 r. osiągnęła poziom 14,1 mld litrów, o 2,3% wyższy niż przed rokiem.

Produkcja i skup mleka w Polsce

Źródło: opracowanie Biura Analiz i Strategii KOWR na podstawie danych GUS.

4. SPÓŁDZIELNIE MLECZARSKIE W POLSCE⁶

Spółdzielnie mleczarskie w rejestrze pierwszych podmiotów skupujących mleko krowie

Przetwórstwo mleka jest jedną z nielicznych branż przemysłu spożywczego w Polsce, gdzie dominuje spółdzielcza forma gospodarowania.

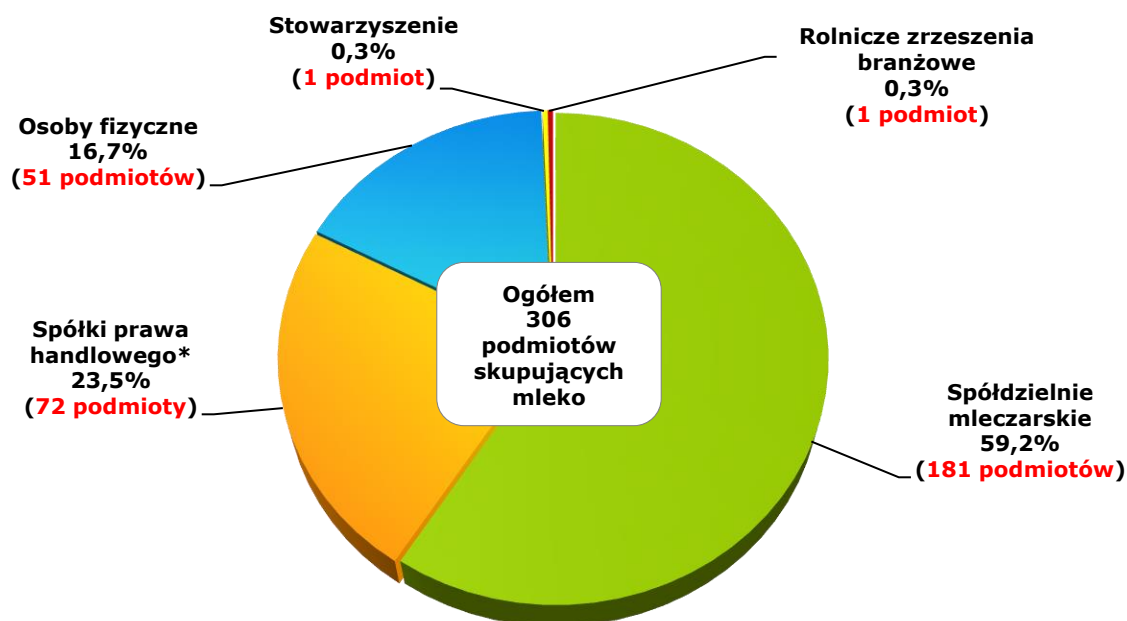
Urynkowanie gospodarki oraz integracja z Unią Europejską były jednymi z najważniejszych czynników rozwoju sektora mleczarskiego, które uruchomiły procesy adaptacyjne pozwalające na funkcjonowanie w nowym otoczeniu.

Doprowadziły one do dostosowania podaży do zmieniającego się popytu i rosnących wymagań konsumentów oraz do zmiany struktur produkcyjnych, koncentracji, a także postępu technologicznego produkcji i przetwórstwa mleka.

⁶ Spółdzielnia jest autonomicznym zrzeszeniem osób, które zjednoczyły się dobrowolnie w celu zaspokojenia swoich wspólnych aspiracji i potrzeb ekonomicznych, społecznych i kulturalnych poprzez współposiadane i demokratycznie kontrolowane przedsiębiorstwo.

Według danych KOWR (stan na 31 grudnia 2020 r.) w rejestrze pierwszych podmiotów skupujących mleko krowie znajdowało się 306 podmiotów skupujących, w tym 181 spółdzielni mleczarskich. W grudniu 2020 r. w strukturze wszystkich podmiotów zajmujących się skupem mleka spółdzielnie stanowiły 59,2%.

**Struktura pierwszych podmiotów skupujących
w rejestrze pierwszych podmiotów skupujących mleko krowie**

*Sp. z o.o. – 57 podmiotów, Sp. jawna – 10, Sp. akcyjna – 3, Sp. komandytowa – 2.

Źródło: dane KOWR (stan na 31 grudnia 2020 r.)

Pierwsze podmioty znajdujące się w prowadzonym przez Dyrektora Generalnego KOWR rejestrze pierwszych podmiotów skupujących realizują skup mleka we wszystkich województwach. Jednak znacząca liczba tych podmiotów koncentruje się w Polsce centralnej oraz wschodniej, gdyż w tych regionach kraju skupiona jest baza surowcowa.

W województwach: mazowieckim, wielkopolskim, łódzkim, kujawsko-pomorskim, podlaskim, warmińsko-mazurskim oraz lubelskim znajduje się blisko 76% wszystkich spółdzielni mleczarskich, a na ich terenie realizowanych jest ponad 66% krajowych dostaw mleka.

**Skup mleka przez spółdzielnie mleczarskie znajdujące się w rejestrze
pierwszych podmiotów skupujących mleko krowie wg województw**

Lp.	Województwo	OT KOWR	Skup mleka w grudniu 2020 r. przez wszystkie podmioty znajdujące się w RPPS (kg)	Skup mleka przez spółdzielnie w grudniu 2020 r. (kg)	Udział spółdzielni w skupie mleka - w grudniu 2020 r. (%)	Skup mleka narastająco od stycznia do grudnia 2020 r. przez wszystkie podmioty znajdujące się w RPPS (kg)	Skup mleka przez spółdzielnie narastająco od stycznia do grudnia 2020 r. (kg)	Udział spółdzielni w skupie mleka - narastająco od stycznia do grudnia 2020 r. (%)	Liczba spółdzielni w województwie - stan na 31.12.2020 r.
1	dolnośląskie	Wrocław	4 303 564	3 192 629	74,2%	53 466 442	36 054 424	67,4%	2
2	kujawsko-pomorskie	Bydgoszcz	27 042 914	12 524 646	46,3%	357 142 677	151 627 019	42,5%	9
3	lubelskie	Lublin	58 300 015	51 218 729	87,9%	715 991 442	631 171 440	88,2%	7
4	lubuskie	Gorzów Wlkp.	20 301 938	18 243 715	89,9%	241 184 688	221 266 534	91,7%	4
5	łódzkie	Łódź	62 187 411	60 501 156	97,3%	766 295 568	744 160 483	97,1%	19
6	małopolskie	Kraków	11 698 612	5 424 270	46,4%	149 514 154	70 437 177	47,1%	10
7	mazowieckie	Warszawa	214 180 069	70 534 870	32,9%	2 616 232 707	875 971 424	33,5%	18
8	opolskie	Opole	18 347 845	2 720 974	14,8%	223 355 863	34 924 674	15,6%	3
9	podkarpackie	Rzeszów	6 135 894	1 274 497	20,8%	74 715 440	17 485 930	23,4%	3
10	podlaskie	Białystok	373 781 293	366 693 628	98,1%	4 555 930 095	4 465 512 409	98,0%	10
11	pomorskie	Pruszcz G.	12 115 577	10 168 784	83,9%	147 743 163	125 459 545	84,9%	6
12	śląskie	Częstochowa	15 257 706	14 846 460	97,3%	193 098 747	188 078 819	97,4%	8
13	świętokrzyskie	Kielce	28 643 308	28 167 200	98,3%	349 048 365	343 303 229	98,4%	5
14	warmińsko-mazurskie	Olsztyn	27 153 257	20 904 289	77,0%	357 365 309	274 519 584	76,8%	4
15	wielkopolskie	Poznań	134 609 675	95 423 467	70,9%	1 629 768 153	1 144 332 886	70,2%	70
16	zachodniopomorskie	Koszalin / Szczecin	4 042 348	829 567	20,5%	50 283 998	11 508 270	22,9%	3
OGÓŁEM			1 018 101 426	762 668 881	74,9%	12 481 136 811	9 335 813 847	74,8%	181

Źródło: dane KOWR, według stanu na 27 stycznia 2021 r.

Spółdzielnie mleczarskie objęte rejestrem pierwszych podmiotów skupujących mleko krowie skupują średnio 75% mleka w kraju.

Skup mleka w ramach prowadzonego rejestru pierwszych podmiotów skupujących mleko krowie

Skup mleka w RAMACH REJESTRU PIERWSZYCH PODMIOTÓW SKUPUJĄCYCH	Skup mleka w grudniu 2020 r.	Skup mleka w 2020 r. narastająco (w okresie I-XII)
Łączna ilość skupionego mleka - przez wszystkie podmioty o różnych formach własności, (w kg)	1 018 101 426	12 481 136 811
	100%	100%
Łączna ilość skupionego mleka przez spółdzielnie (w kg)	762 668 881	9 335 813 847
Łączna ilość skupionego mleka przez spółdzielnie (w %)	74,9%	74,8%

Źródło: dane KOWR, według stanu na 27 stycznia 2021 r.

W okresie styczeń–grudzień 2020 r. spółdzielnie mleczarskie skupiły 9,3 mln ton surowca, tj. 74,8% łącznych dostaw mleka do skupu zrealizowanego przez podmioty o różnych formach własności.

Skup mleka realizowany przez spółdzielnie mleczarskie w Polsce

Według dostępnych danych GUS w Polsce w 2018 r. wartość skupu mleka zrealizowanego przez spółdzielnie mleczarskie wyniosła 10,9 mld zł i stanowiła 69% wartości towarowej produkcji mleka ogółem (15,8 mld zł). Jednocześnie udział spółdzielni mleczarskich w wartości skupu produktów rolnych we wszystkich jednostkach skupujących wyniósł 17%, a w wartości skupu realizowanego przez spółdzielnie ogółem – 89%.

Wartość skupu produktów rolnych w spółdzielniach (w mln zł)

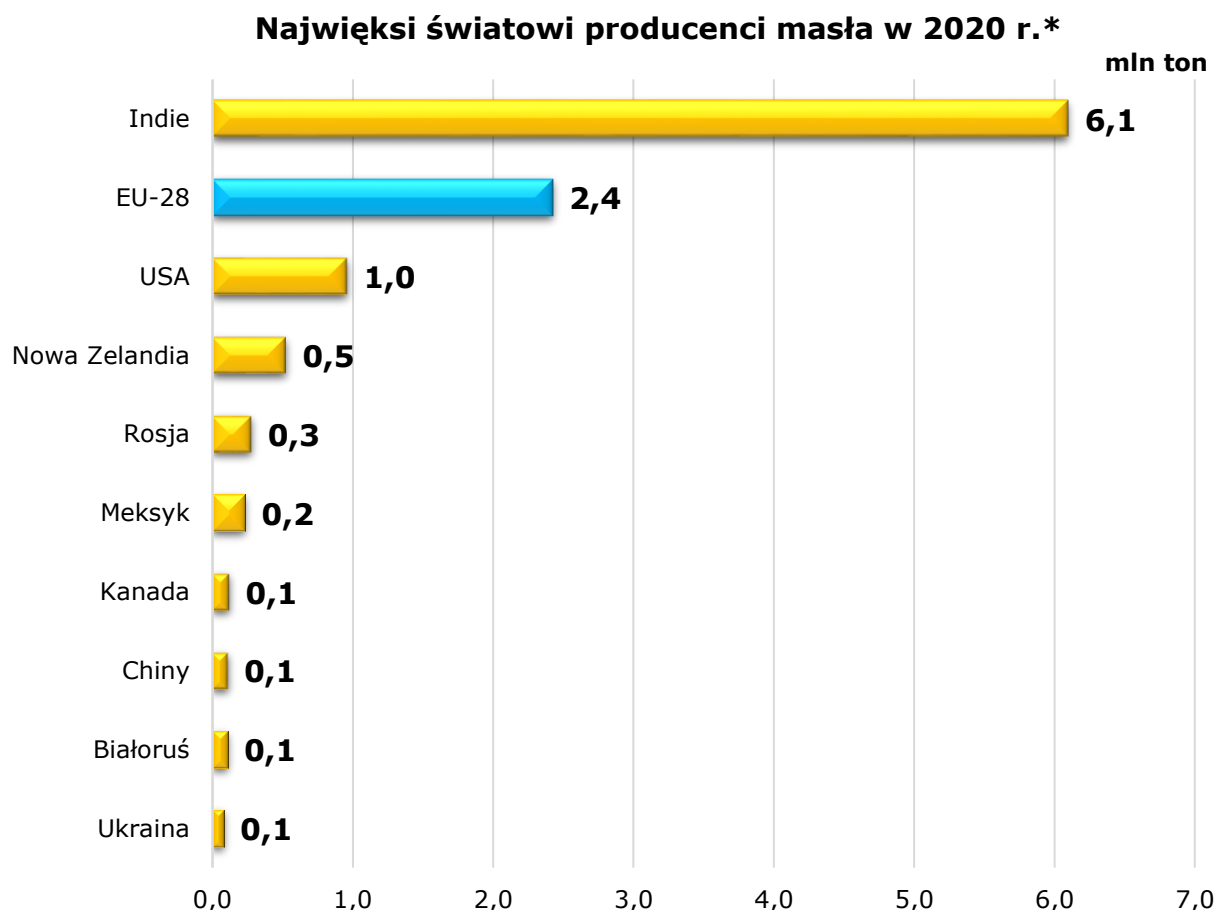
Wyszczególnienie	2010	2013	2016	2017	2018	Dynamika (2018/2010) w %	Dynamika (2018/2017) w %
Ogółem wartość skupu produktów rolnych we wszystkich jednostkach skupujących, w tym:	41 324,5	58 916,3	58 446,1	65 308,6	64 243,4	55,46	-1,63
Spółdzielnie, w tym:	7 601,0	10 177,6	9 828,7	12 874,5	12 327,0	62,18	-4,25
Spółdzielnie mleczarskie	6 654,5	8 617,8	8 549,3	11 379,5	10 922,4	64,14	-4,02
Udział spółdzielni mleczarskich w wartości skupu ogółem	16%	15%	15%	17%	17%		
Udział spółdzielni mleczarskich w wartości skupu spółdzielni ogółem	88%	85%	87%	88%	89%		

Źródło: "Rocznik Statystyczny Rolnictwa - 2019 r." Główny Urząd Statystyczny, maj 2020 r. Wartość skupu produktów rolnych w spółdzielniach według cen bieżących.

5. HANDEL UE PRODUKTAMI MLECZNYMI Z KRAJAMI TRZECIMI

MASŁO

Unia Europejska zajmuje drugą pozycję, po Indiach⁷, w światowym rankingu największych producentów masła. Jednocześnie UE, tuż po Nowej Zelandii, należy do grona czołowych eksporterów tego tłuszczu.

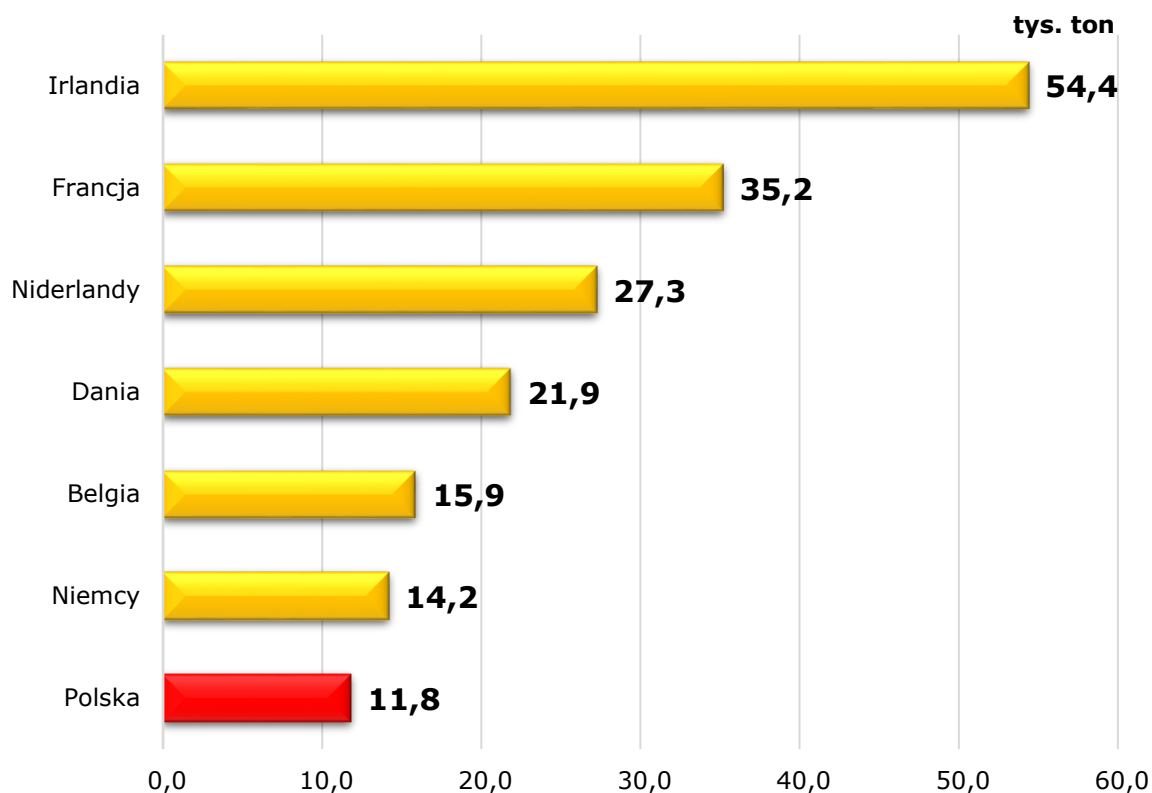
*prognoza USDA

Źródło: opracowanie Biura Analiz i Strategii KOWR na podstawie danych USDA: *Dairy: World Markets and Trade*, December 2020.

Notowane w 2020 r. zwiększone zapasy masła w Unii Europejskiej, wzrost produkcji oraz silny popyt zagraniczny miały wpływ na poziom unijnego wywozu tego tłuszczu. Z danych KE wynika, że w 2020 r. poza obszar celny UE-27 wyeksportowano 201,5 tys. ton masła, o 15% więcej niż w 2019 r.

⁷ *Dairy: World Markets and Trade*, USDA, December 2020.

Najwięksi unijni eksporterzy masła do krajów trzecich w 2020 r.

Źródło: opracowanie Biura Analiz i Strategii KOWR na podstawie danych KE (data odczytu: 22.02.2021 r.).

Głównymi odbiorcami masła z UE-27 były: USA (38 tys. ton, wzrost eksportu o 14%), Arabia Saudyjska (18 tys. ton, blisko dwukrotny wzrost), Chiny (15 tys. ton, wzrost o 41%) i Maroko (10 tys. ton, wzrost o 59%)⁸.

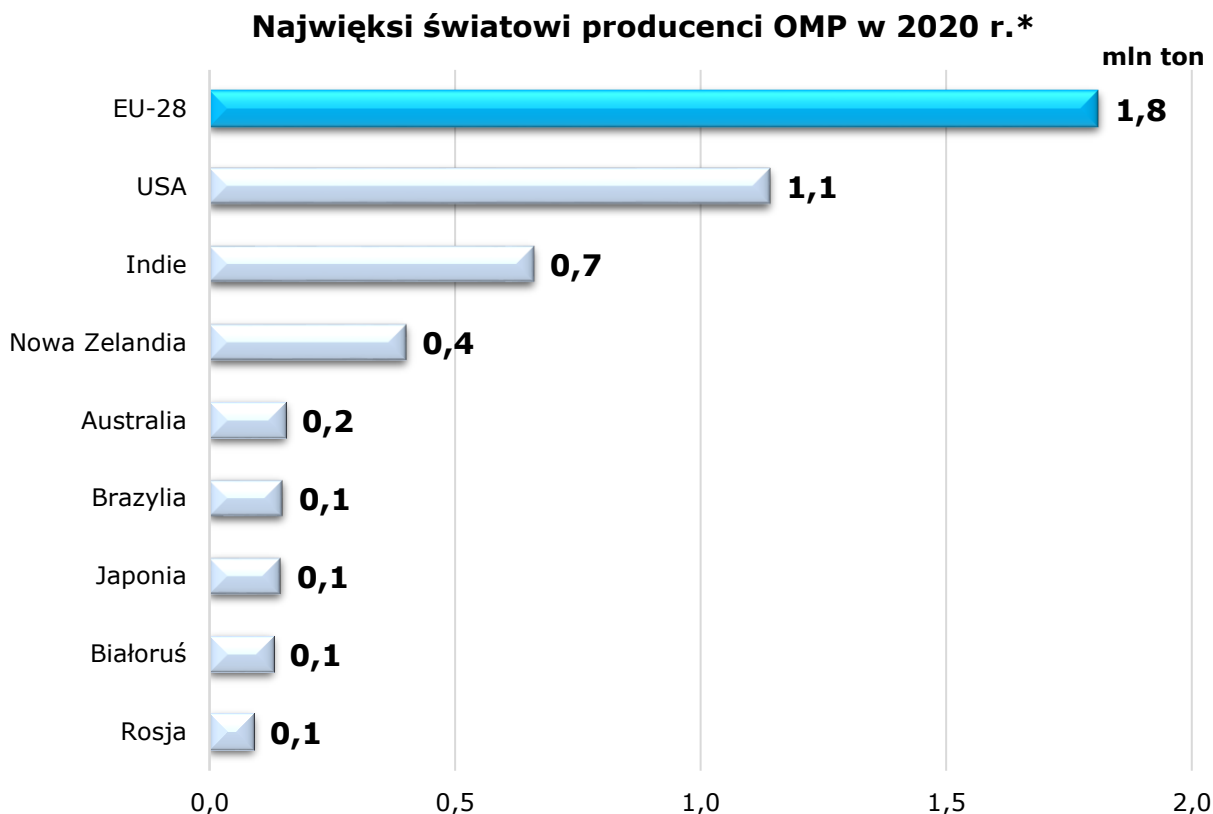
Komisja Europejska prognozuje, że w 2021 r. na skutek rosnącej podaży unijnego masła, przy wciąż konkurencyjnej cenie na rynku światowym, eksport tego tłuszczu z UE-27 może być o ponad 4% większy niż w roku 2020 i wynieść 335 tys. ton⁹.

ODTŁUSZCZONE MLEKO W PROSZKU

Unia Europejska pozostaje niekwestionowanym liderem w światowej produkcji i eksporcie odtłuszczonego mleka w proszku. Do grona znaczących eksporterów zaliczają się także: USA, Nowa Zelandia oraz Australia.

⁸ EU Milk Market Observatory, data odczytu: 22.02.2021 r. Eksport z UE-27 obejmuje kraje trzecie poza Wielką Brytanią.

⁹ Prognoza handlu zagranicznego w UE-27 na 2021 r. na podstawie *EU Agricultural Outlook for Markets and Income 2020–2030*, December 2020.

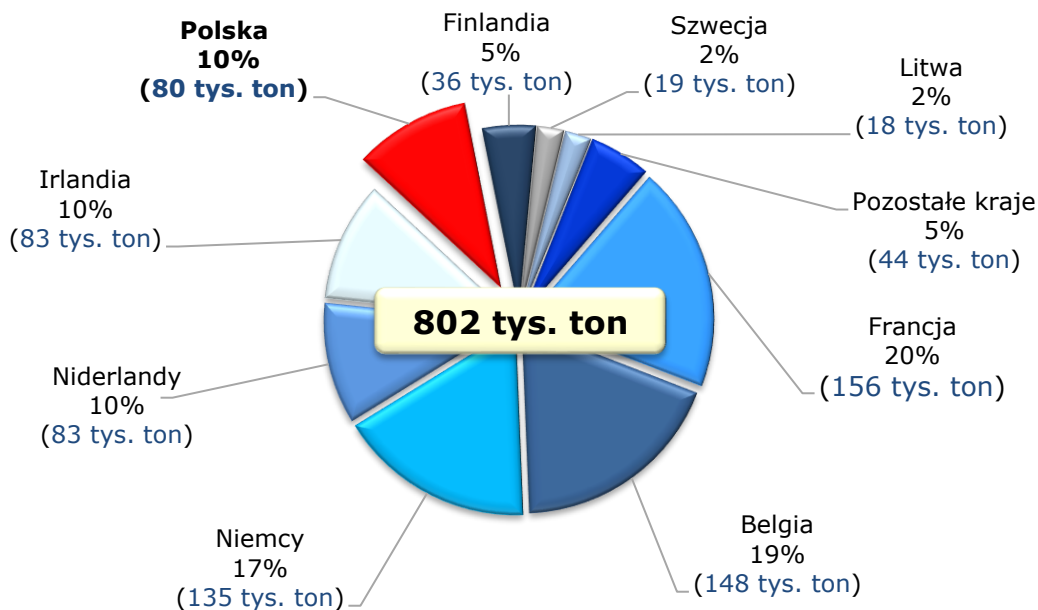
*prognoza USDA

Źródło: opracowanie Biura Analiz i Strategii KOWR na podstawie danych USDA: *Dairy: World Markets and Trade*, December 2020.

Od początku 2020 r. ograniczony globalny popyt na odtłuszczone mleko w proszku przyczyniał się do utrzymywania unijnego eksportu tego produktu na poziomie niższym niż rok wcześniej. W 2020 r. z UE-27 wywieziono 802 tys. ton OMP, o 13% mniej niż w 2019 r. Dostawy do Algierii – jednego z głównych odbiorców odtłuszczonego mleka w proszku – które zrealizowano w okresie od stycznia do grudnia 2020 r. zwiększyły się o 26% w stosunku do roku 2019 i wyniosły blisko 119 tys. ton. Obniżeniu uległ eksport do Chin (o 1%, do 121 tys. ton), Indonezji (o 37%, do 45 tys. ton), Egiptu (o 22%, do 44 tys. ton), Filipin (o 37%, do 41 tys. ton) oraz do Malezji (o 17%, do 41 tys. ton). Do 44 tys. ton (o 2%) wzrósł natomiast eksport do Nigerii.

Komisja Europejska przewiduje, że w 2021 r. wywóz z UE-27 tego proszku mlecznego może ukształtować się na poziomie 893 tys. ton, o około 5% wyższym niż w 2020 r.

**Udział krajów UE-27 w eksporcie OMP do krajów trzecich
w 2020 r.**

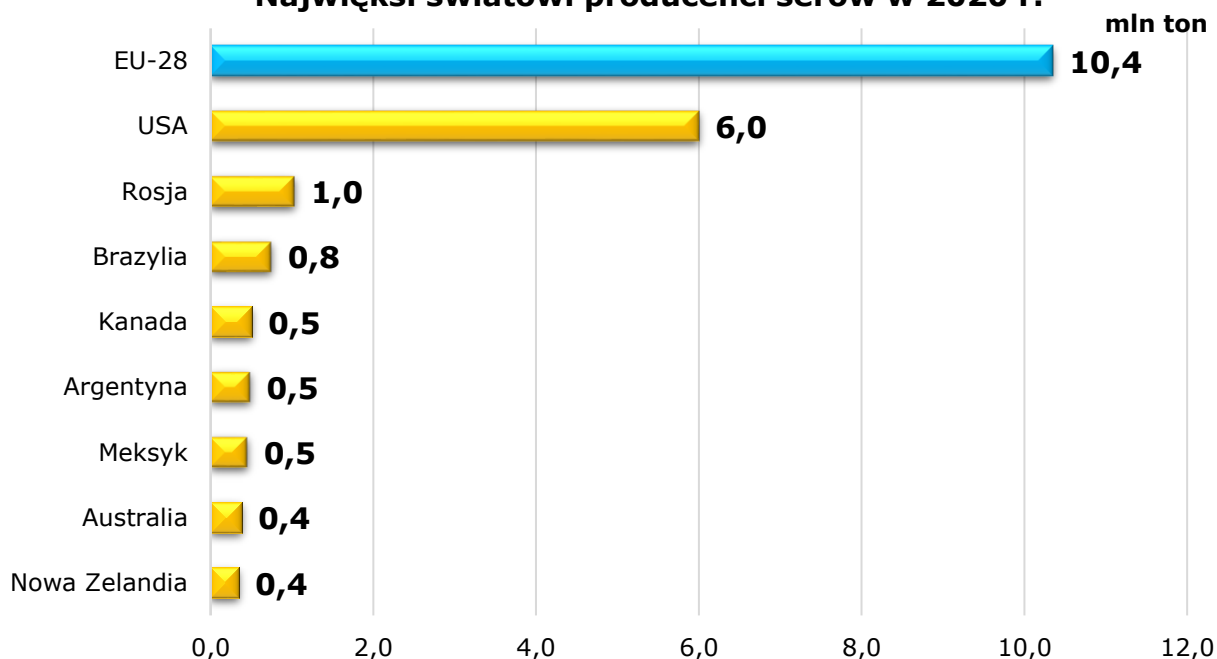

Źródło: opracowanie Biura Analiz i Strategii KOWR na podstawie danych KE (data odczytu: 22.02.2021 r.).

SERY

Unia Europejska jest największym światowym producentem oraz eksporterem serów. Asortyment ten stanowi główną pozycję w eksporcie unijnych produktów mlecznych.

Najwięksi światowi producenci serów w 2020 r.*

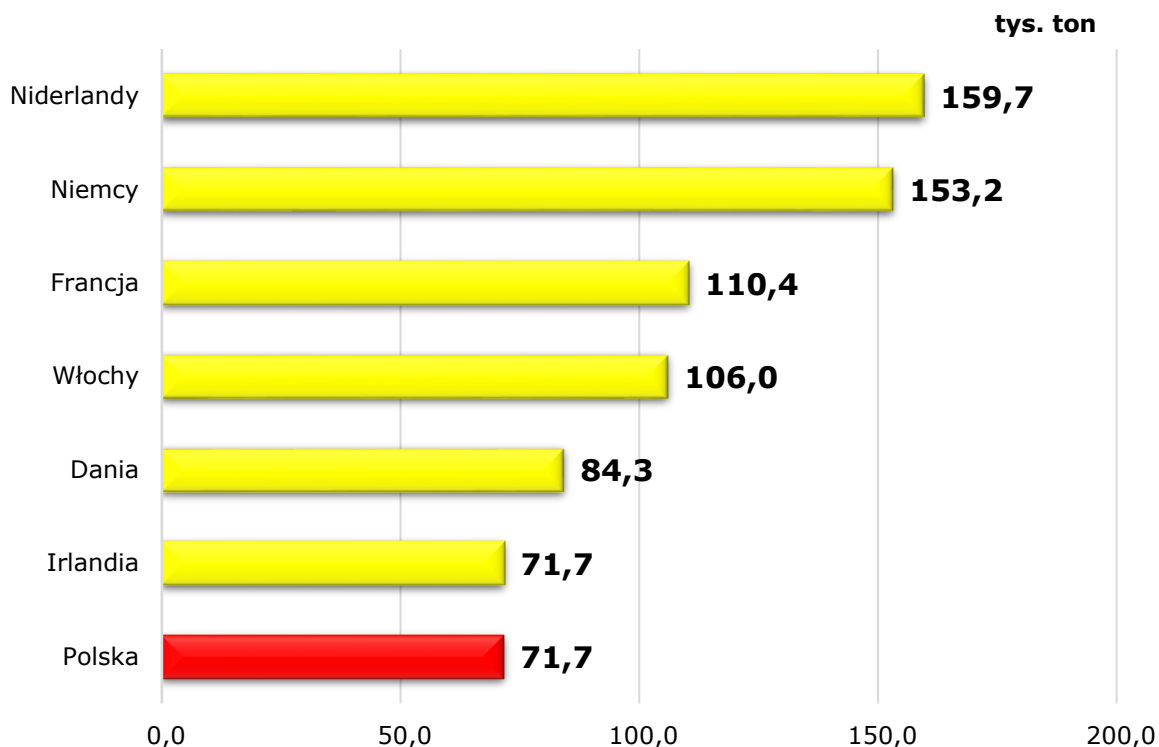

*prognoza USDA

Źródło: opracowanie Biura Analiz i Strategii KOWR na podstawie danych USDA: *Dairy: World Markets and Trade*, December 2020.

Z danych Komisji Europejskiej wynika, że w 2020 r. z krajów UE-27 wywieziono ponad 908 tys. ton serów, o 8% więcej niż przed rokiem.

Najwięksi unijni eksporterzy serów do krajów trzecich w 2020 r.

Źródło: opracowanie Biura Analiz i Strategii KOWR na podstawie danych KE (data odczytu: 22.02.2021 r.)

Sery z krajów UE-27 eksportowano m.in. do Japonii (128 tys. ton, wzrost eksportu o 13%), USA (118 tys. ton, spadek o 10%), Szwajcarii (69 tys. ton, wzrost o 12%) i Korei Południowej (53 tys. ton, wzrost o 26%).

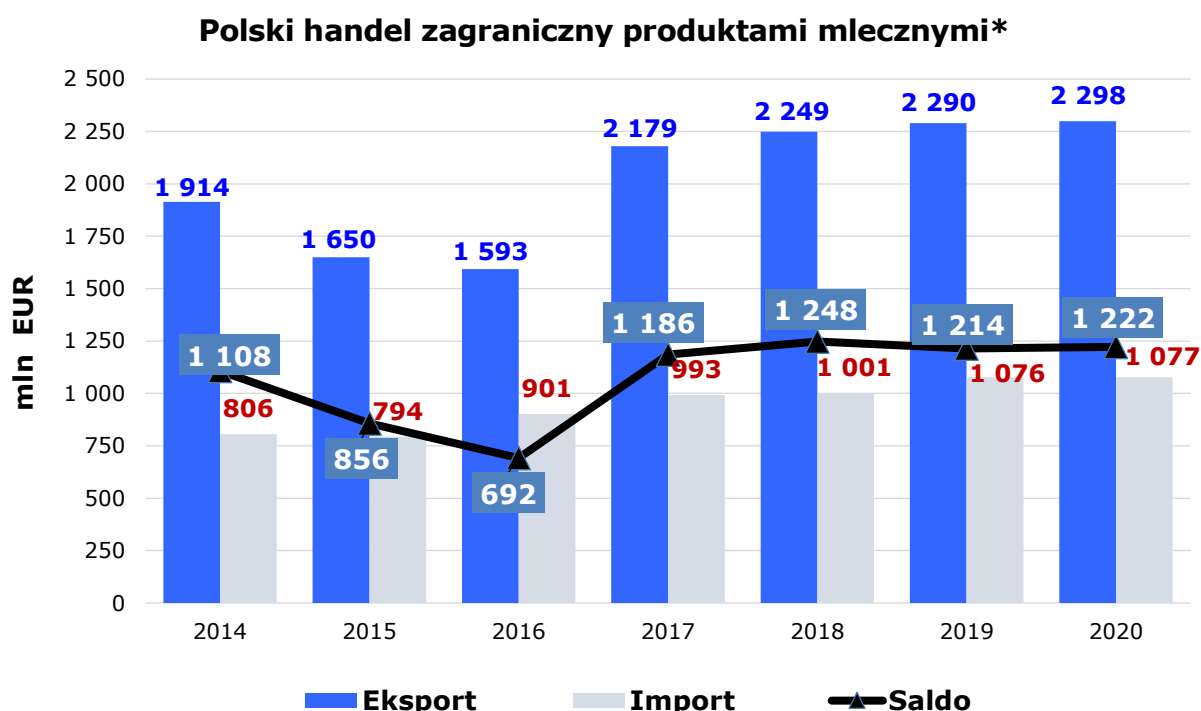
Komisja Europejska prognozuje, że w 2021 r. unijni przedsiębiorcy mogą wyeksportować około 1,5 mln ton serów, o 3,5% więcej niż w 2020 r.

6. POLSKI HANDEL ZAGRANICZNY PRODUKTAMI MLECZNYMI¹⁰

W Polsce w 2020 r., pomimo pogorszenia koniunktury na światowym rynku mleka, głównie w wyniku ograniczeń związanych z rozprzestrzenianiem się pandemii koronawirusa, przychody z eksportu produktów mlecznych uzyskane

¹⁰ Wyniki polskiego handlu zagranicznego produktami mlecznymi dotyczą artykułów o kodach CN 0401–0406, 2105 oraz wybranych produktów z pozycji CN 3501 i zostały obliczone przez analityków Biura Analiz i Strategii KOWR na podstawie danych Ministerstwa Finansów. Wyniki te obejmują wymianę z państwami UE i krajami trzecimi.

przez krajową branżę mleczarską kształtowały się na poziomie zbliżonym do notowanego w bardzo dobrym roku 2019. Według wstępnych danych Ministerstwa Finansów **w 2020 r. wartość wywozu produktów mlecznych z Polski wyniosła 2,3 mld EUR (10,2 mld zł) i była o 0,3% wyższa** niż w roku 2019. Jednocześnie na import tego asortymentu, podobnie jak rok wcześniej, wydatkowano 1,1 mld EUR (4,8 mld zł). Dodatkowo saldo obrotów handlowych artykułami mleczarskimi w 2020 r. ukształtowało się na poziomie 1,2 mld EUR (5,4 mld zł), o 1% wyższym niż przed rokiem.

*Kody CN 0401-0406, 2105, 350110

Źródło: opracowanie Biura Analiz i Strategii KOWR na podstawie danych Ministerstwa Finansów, 2020 r. – dane wstępne.

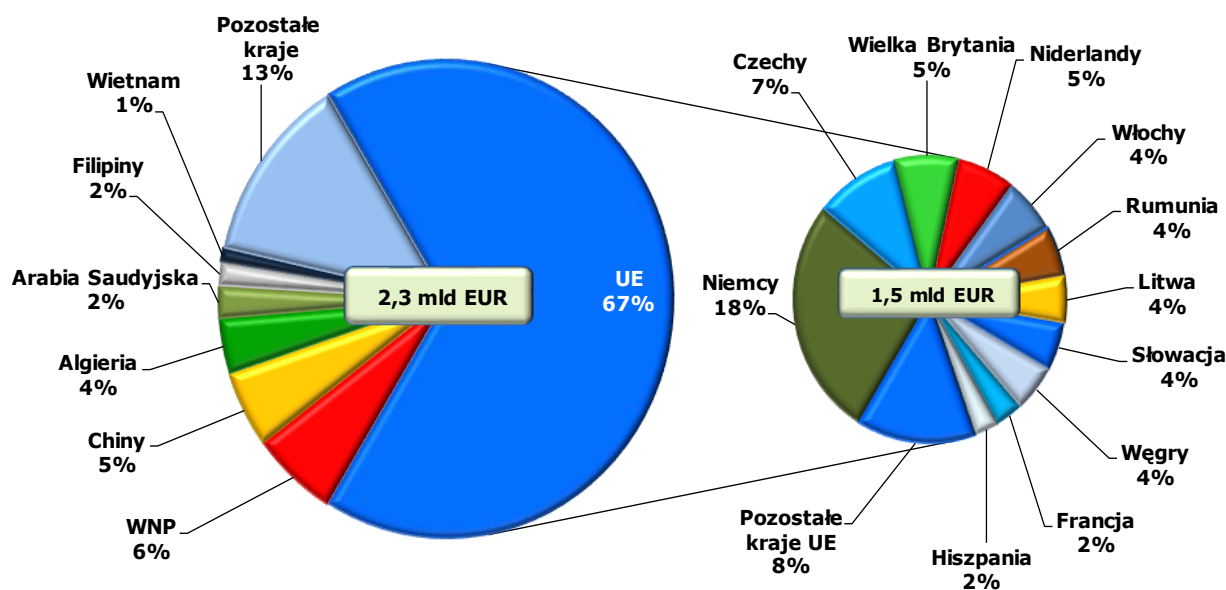
W 2020 r., podobnie jak w latach poprzednich, produkty mleczne z Polski eksportowane były przede wszystkim do UE. Udział krajów unijnych w wartości wywozu ogółem wyniósł 67%. Wpływy uzyskane z eksportu do UE obniżyły się o 9%, do 1,5 mld EUR. Głównymi odbiorcami produktów mlecznych były: Niemcy (18% wartości – 420 mln EUR), Czechy (7% – 156 mln EUR), Wielka Brytania i Niderlandy (po około 5% – odpowiednio 118 mln EUR i 106 mln EUR).

Udział wywozu artykułów mleczarskich do krajów WNP od 2014 r. jest niewielki i w 2020 r. wyniósł 6%. Jednak łączna wartość wyeksportowanych produktów do WNP była 2,2 razy większa niż w 2019 r. i wyniosła 140 mln EUR.

Udział krajów pozaunijnych nienależących do WNP w wywozie produktów mlecznych wyniósł 26% wobec 23% rok wcześniej. Wpływy uzyskane z eksportu osiągnęły 609 mln EUR, o 15% więcej niż w 2019 r. Największy udział w eksporcie miały Chiny (5% wartości wywozu – 119 mln EUR), Algieria (4% – 86 mln EUR), a także Arabia Saudyjska (2% – 51 mln EUR).

Struktura geograficzna polskiego eksportu produktów mlecznych w 2020 r.

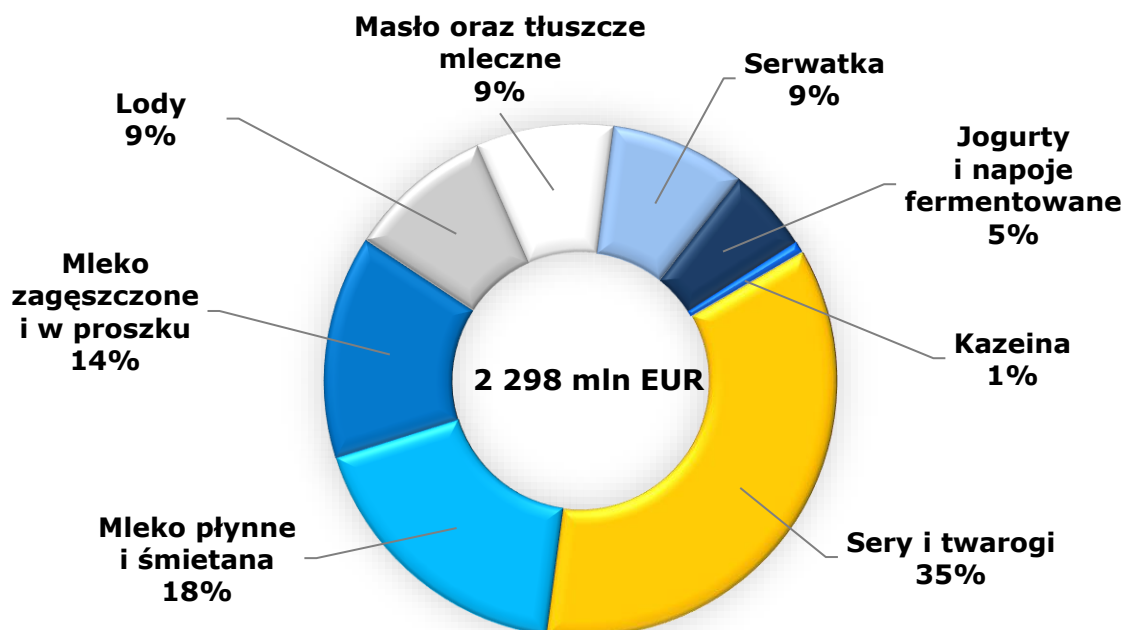

*kody CN 0401-0406, 2105, 3501 10

Źródło: opracowanie Biura Analiz i Strategii KOWR na podstawie wstępnych danych Ministerstwa Finansów.

W 2020 r. w strukturze asortymentowej wywozu produktów mlecznych dominującą pozycję zajmowały sery i twarogi, których eksport stanowił 35% wartości ogółem. Na kolejnych pozycjach uplasowały się mleko płynne i śmietana (z 18% udziałem) oraz mleko zagęszczone i w proszku (14%). Lody, masło oraz tłuszcze mleczne, a także serwatka stanowiły po 9% udziału w wartości polskiego eksportu produktów mlecznych.

Struktura towarowa eksportu produktów mlecznych z Polski w 2020 r.

Źródło: opracowanie Biura Analiz i Strategii KOWR na podstawie wstępnych danych Ministerstwa Finansów.

Eksport produktów mlecznych z Polski (w tonach)

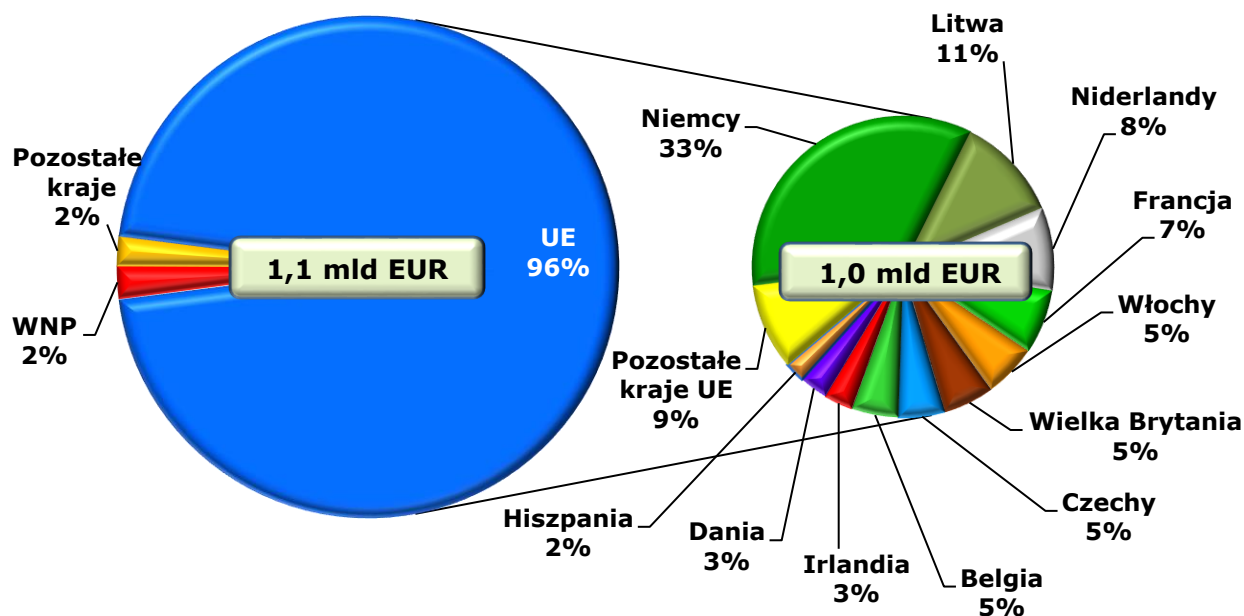
Kody CN	Wyszczególnienie	2019	2020	Zmiana 2020/2019
0401	Mleko płynne i śmietana	830 375	838 383	1,0%
0402	Mleko zagęszczone i w proszku	161 572	154 351	-4,5%
0402 10	OMP	113 183	109 861	-2,9%
0402 21 0402 29	PMP	23 864	26 248	10,0%
0403	Jogurty i napoje fermentowane	111 375	108 102	-2,9%
0404	Serwatka	206 022	225 030	9,2%
0405	Masło oraz tłuszcze mleczne	57 878	57 154	-1,3%
0406	Sery i twarogi	258 529	262 906	1,7%
0406 30, 0406 40, 0406 90	sery dojrzewające	152 579	163 186	7,0%
0406 10 0406 20	sery niedojrzewające	105 950	99 720	-5,9%
2105	Lody	83 010	95 358	14,9%
3501 10	Kazeina	2 658	2 508	-5,6%

Źródło: opracowanie Biura Analiz i Strategii KOWR na podstawie danych Ministerstwa Finansów, 2020 r. – dane wstępne.

W 2020 r. w znaczącym stopniu wzrósł wolumen eksportu lodów – o 15%, do 95 tys. ton oraz pełnego mleka w proszku – o 10%, do 26 tys. ton. Wywóz serwatki był o 9% większy niż w 2019 r. i wyniósł 225 tys. ton. Wzrósł także wywóz serów i twarogów – o 2%, do 263 tys. ton. W wywozie tej grupy asortymentowej nadal dominowały sery podpuszczkowe dojrzewające, których sprzedano 163 tys. ton, o 7% więcej w relacji r/r. Jednocześnie obniżeniu uległ wywóz serów niedojrzewających – o 6%, do 100 tys. ton. Wzrost odnotowano w eksporcie mleka płynnego i śmietany (o 1%, do 838 tys. ton). W 2020 r. obniżeniu uległ natomiast wywóz kazeiny (o 6%, do 2,5 tys. ton). Wywieziono 110 tys. ton odtłuszczonego mleka w proszku, o 3% mniej niż rok wcześniej. Do 108 tys. ton (o 3%) obniżył się także wolumen eksportu jogurtów i napojów fermentowanych. Eksport masła i tłuszczów mlecznych ukształtował się na poziomie 57 tys. ton, o 1% niższym niż w 2019 r.

Import produktów mlecznych jest zdecydowanie mniejszy niż eksport, a importowane do Polski artykuły mleczarskie w 96% pochodzą z UE. W 2020 r. wydatki poniesione na przywóz produktów mlecznych do Polski, podobnie jak przed rokiem, wyniosły 1,1 mld EUR (4,8 mld zł).

Struktura geograficzna polskiego importu produktów mlecznych w 2020 r.

Źródło: opracowanie Biura Analiz i Strategii KOWR na podstawie wstępnych danych Ministerstwa Finansów.

W 2020 r. importerzy znacząco zwiększyli przywóz pełnego mleka w proszku – o 43%, do 17,5 tys. ton, serwatki – o 28%, do 100 tys. ton i lodów – o 24%, do

36 tys. ton. Do 20 tys. ton (o 11%) wzrósł import masła i tłuszczów mlecznych. Zwiększono także przywóz kazeiny – do 11 tys. ton (o 2%) i serów niedojrzewających – do 39 tys. ton (o 1%). Obniżeniu uległ natomiast import mleka płynnego i śmietany (o 19%, do 182 tys. ton). Ograniczono także przywóz serów dojrzewających – do 59 tys. ton (o 11%) oraz jogurtów i napojów fermentowanych – do 59 tys. ton (o 10%). Na poziomie niższym niż przed rokiem ukształtował się również import odtłuszczonego mleka w proszku (48,5 tys. ton, spadek o 8%).

Import produktów mlecznych do Polski (w tonach)

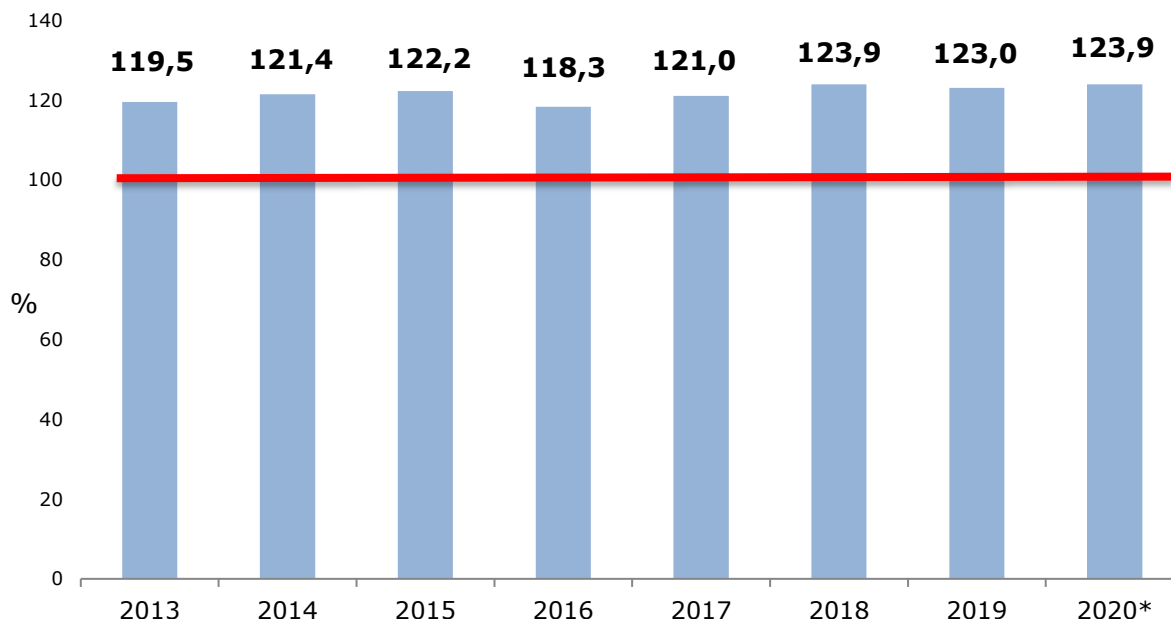
Kody CN	Wyszczególnienie	2019	2020	Zmiana 2020/2019
0401	Mleko płynne i śmietana	224 010	181 633	-18,9%
0402	Mleko zagęszczone i w proszku	107 831	117 062	8,6%
0402 10	OMP	52 710	48 528	-7,9%
0402 21 0402 29	PMP	12 186	17 480	43,4%
0403	Jogurty i napoje fermentowane	65 549	58 820	-10,3%
0404	Serwatka	78 108	100 329	28,4%
0405	Masło oraz tłuszcze mleczne	17 852	19 856	11,2%
0406	Sery i twarogi	104 366	97 632	-6,5%
0406 30, 0406 40, 0406 90	sery dojrzewające	66 031	58 877	-10,8%
0406 10 0406 20	sery niedojrzewające	38 335	38 756	1,1%
2105	Lody	29 334	36 255	23,6%
3501 10	Kazeina	10 548	10 758	2,0%

Źródło: opracowanie Biura Analiz i Strategii KOWR na podstawie danych Ministerstwa Finansów, 2020 r. – dane wstępne.

7. SAMOWYSTARCZALNOŚĆ POLSKI NA RYNKU MLEKA

W Polsce produkcja mleka surowego jest większa od zapotrzebowania rynku wewnętrznego (od 2018 r. samowystarczalność utrzymuje na poziomie około 123–124%), a to oznacza, że znaczna jej część może być sprzedawana na rynkach zewnętrznych.

Samowystarczalność Polski w produkcji mleka krowiego

Samowystarczalność liczona jako relacja produkcji ogółem do zużycia wewnętrznego (spożycie plus zużycie paszowe), *szacunek IERiGŻ-PIB.

Źródło: opracowanie Biura Analiz i Strategii KOWR na podstawie danych GUS i IERiGŻ-PIB.

Samowystarczalność Polski w produkcji mleka krowiego

Wyszczególnienie	2015	2016	2017	2018	2019	2020*
Produkcja ogółem (tys. ton)	13 262	13 271	13 790	14 215	14 518	14 785
Zużycie wewnętrzne: (tys. ton)	10 857	11 216	11 400	11 475	11 808	11 935
Na pasze	566	515	565	630	720	790
Na spożycie	10 291	10 701	10 835	10 845	11 088	11 145
Samowystarczalność (%)	122,2%	118,3%	121,0%	123,9%	123,0%	123,9%

Samowystarczalność liczona jako relacja produkcji ogółem do zużycia wewnętrznego (spożycie plus zużycie paszowe), *szacunek IERiGŻ-PIB.

Źródło: opracowanie Biura Analiz i Strategii KOWR na podstawie danych IERiGŻ-PIB.

W latach 2015–2019 z Polski wywożono średnio 31% wolumenu krajowej produkcji mleka. Największy udział eksportu w produkcji odnotowano w 2018 r. – 33% i w 2019 r. – 32%.

Krajowa produkcja i handel mlekiem (w tys. ton)

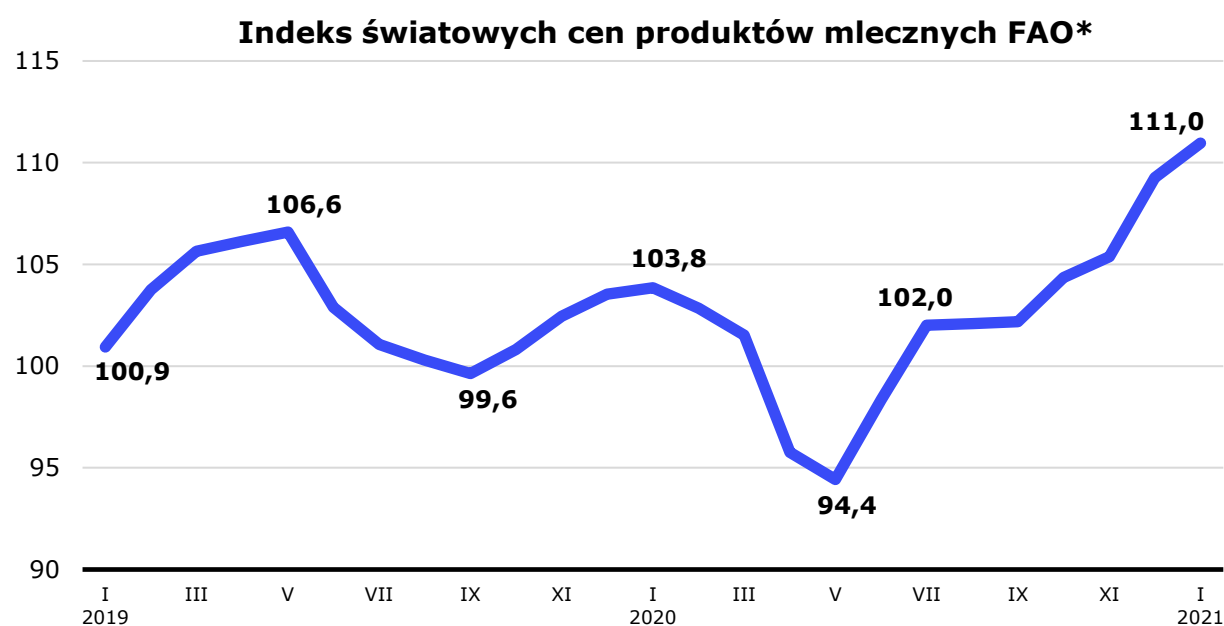
Wyszczególnienie	2015	2016	2017	2018	2019	2020**
Produkcja ogółem	13 262	13 271	13 790	14 215	14 518	14 785
Eksport*	4 035	3 880	4 210	4 650	4 610	4 950
Udział eksportu w produkcji	30%	29%	31%	33%	32%	33%

* Wolumen eksportu obliczono wykorzystując współczynnik zawartości suchej masy w mleku surowym – 13,2%. **Szacunek IERiGŻ-PIB.

Źródło: opracowanie Biura Analiz i Strategii KOWR na podstawie danych IERiGŻ-PIB.

8. SYTUACJA CENOWA

Według danych Organizacji Narodów Zjednoczonych do spraw Wyżywienia i Rolnictwa (FAO) w styczniu 2021 r. kontynuowany był, zapoczątkowany w czerwcu 2020 r., wzrost indeksu cen produktów mlecznych FAO. W styczniu 2021 r. wskaźnik ten ukształtował się na poziomie 111 pkt, o 1,6% wyższym niż w grudniu 2020 r. i o 6,9% wyższym niż w styczniu 2020 r.

*Wskaźnik cen przetworów mlecznych FAO obliczany na podstawie średnich miesięcznych zmian cen masła, serów, OMP i PMP ważonych wielkością eksportu, lata 2014-2016 = 100.

Źródło: opracowanie Biura Analiz i Strategii KOWR na podstawie FAO Food Price Index.

Podwyższenie wskaźnika cen artykułów mleczarskich w styczniu 2021 r. było wynikiem wzrostu cen masła i pełnego mleka w proszku, głównie na skutek sezonowo niższych dostaw eksportowych z Nowej Zelandii oraz zwiększonych zakupów ze strony Chin. W styczniu 2021 r. silny popyt importowy na dostawy spot oraz opóźniona produkcja odtłuszczonego mleka w proszku w Europie Zachodniej były czynnikami, które również oddziaływały pro wzrostowo na notowania cen artykułów mleczarskich na rynku międzynarodowym.

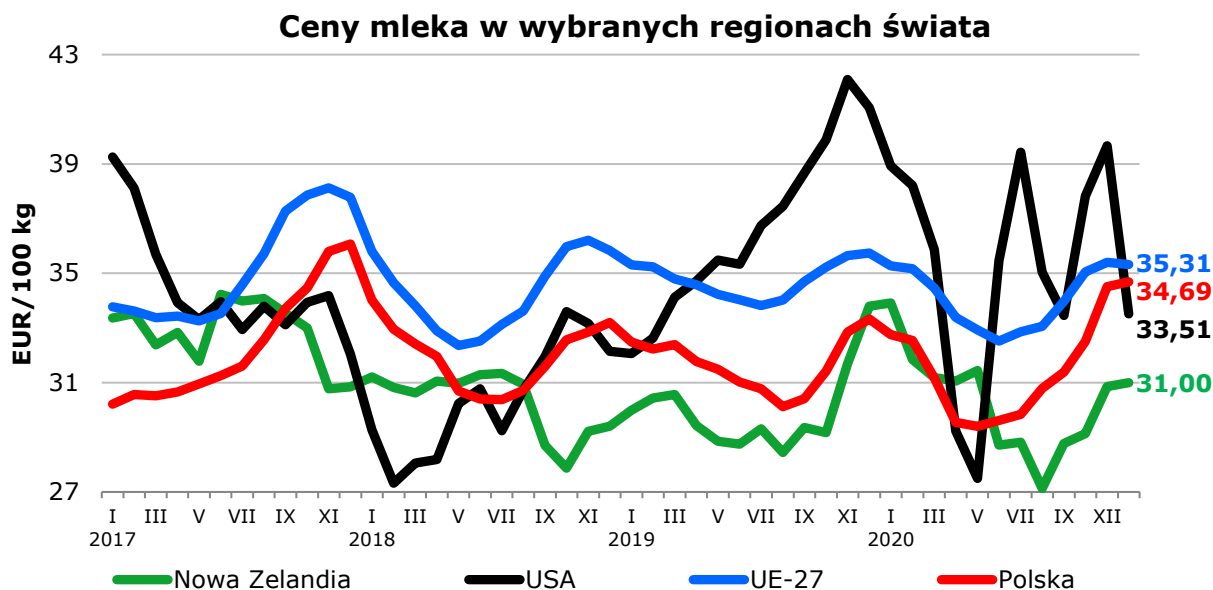
Nieznacznemu obniżeniu uległy natomiast ceny sera, w wyniku mniejszego popytu wewnętrznego w Europie, a także zwiększonych zapasów w Stanach Zjednoczonych.

Ceny mleka na rynkach zagranicznych i w Polsce

Ceny mleka w USA w okresie styczeń–maj 2020 r. wykazywały dalszy dynamiczny spadek, przede wszystkim w wyniku pandemii koronawirusa oraz związanych z tym ograniczeń i restrykcji w przemieszczaniu się ludzi, a także w przewozie towarów. Od czerwca 2020 r. ceny mleka na rynku amerykańskim ulegały znaczącym wahaniom. W grudniu 2020 r. amerykańscy producenci za mleko uzyskiwali 33,51 EUR/100 kg, o 15,5% mniej niż w listopadzie 2020 r. i o 18% mniej niż w grudniu 2019 r. W Nowej Zelandii ceny mleka od września 2020 r. wykazywały wzrost (po spadku w okresie styczeń–sierpień 2020 r.). W tym regionie świata w grudniu 2020 r. za surowiec płacono 31,00 EUR/100 kg, o 0,5% więcej niż miesiąc wcześniej, ale o 8% mniej niż przed rokiem. W UE-27 przeciętna cena mleka w analizowanym miesiącu 2020 r. ukształtowała się na poziomie 35,31 EUR/100 kg i była nieznacznie (o 0,2%) niższa niż w listopadzie 2020 r. i o 1% niższa niż w grudniu 2019 r. Średnia unijna cena mleka była o 5% wyższa niż w USA i o 14% wyższa niż w Nowej Zelandii¹¹.

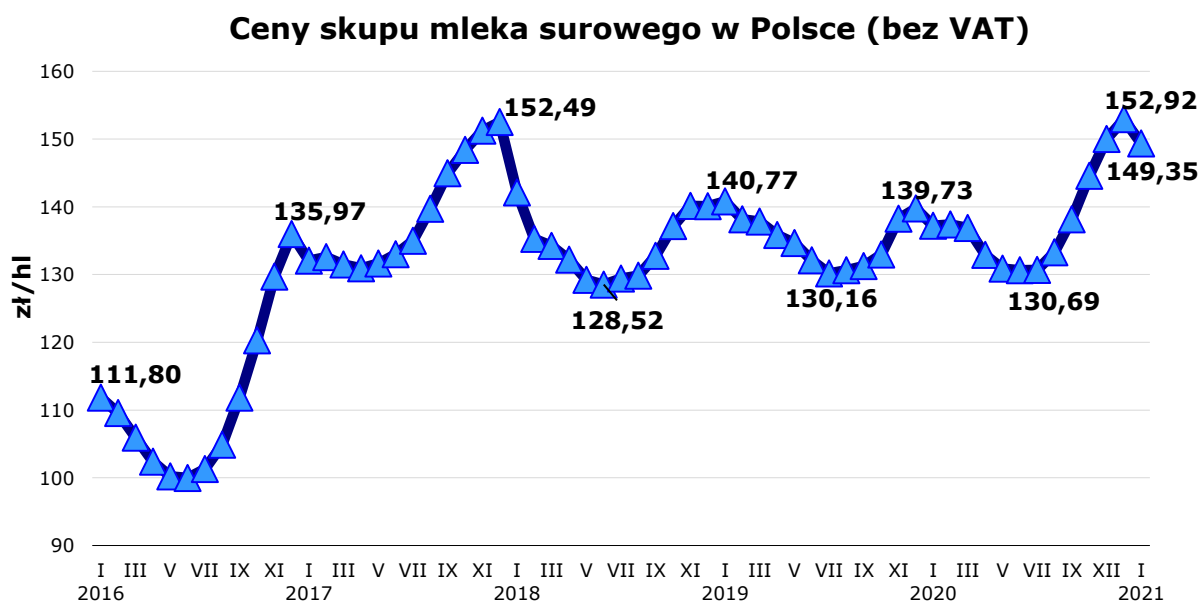
---

¹¹ Ceny mleka w Nowej Zelandii i USA według CLAL, w UE – dane KE.

Źródło: opracowanie Biura Analiz i Strategii KOWR na podstawie danych CLAL i KE, w USA cena w grudniu 2020 r. – szacunek CLAL.

Ceny mleka surowego i produktów mlecznych w Polsce są silnie skorelowane z cenami na rynku światowym, które charakteryzują się około dwuletnim cyklem koniunkturalnym. Ceny mleka i produktów mlecznych, poza wahaniami koniunkturalnymi, wykazują także wahania sezonowe, które są determinowane zmiennością podaży surowca (dostaw do przemysłu mleczarskiego). W okresie wiosenno-letnim, wraz ze wzrostem zasobów pasz objętościowych, zwiększa się produkcja i dostawy surowca do przemysłu. W efekcie następuje sezonowy spadek cen. Z kolei spadkowi dostaw mleka w okresie zimowym towarzyszy wzrost cen.

Źródło: opracowanie Biura Analiz i Strategii KOWR na podstawie danych GUS.

Ceny skupu mleka bez VAT według siedziby producenta

Województwa	w styczniu 2021 r.	Zmiana ceny w %	
	w zł/hl	miesięczna	roczna
POLSKA	149,35	-2,3	8,9
Dolnośląskie	150,18	-1,5	6,1
Kujawsko-pomorskie	144,23	-1,1	8,7
Lubelskie	143,31	-6,5	4,6
Lubuskie	158,48	0,5	11,9
Łódzkie	140,48	1,0	9,3
Małopolskie	132,40	-2,4	4,7
Mazowieckie	145,71	-3,1	6,4
Opolskie	150,29	0,7	5,4
Podkarpackie	139,58	-7,6	3,8
Podlaskie	158,34	-2,6	11,7
Pomorskie	148,89	-0,8	11,3
Śląskie	144,92	-0,3	5,2
Świętokrzyskie	141,21	-0,1	6,7
Warmińsko-mazurskie	154,94	-2,8	11,5
Wielkopolskie	149,51	-2,6	9,2
Zachodniopomorskie	149,22	-1,3	11,0

Źródło: opracowanie Biura Analiz i Strategii KOWR na podstawie danych GUS.

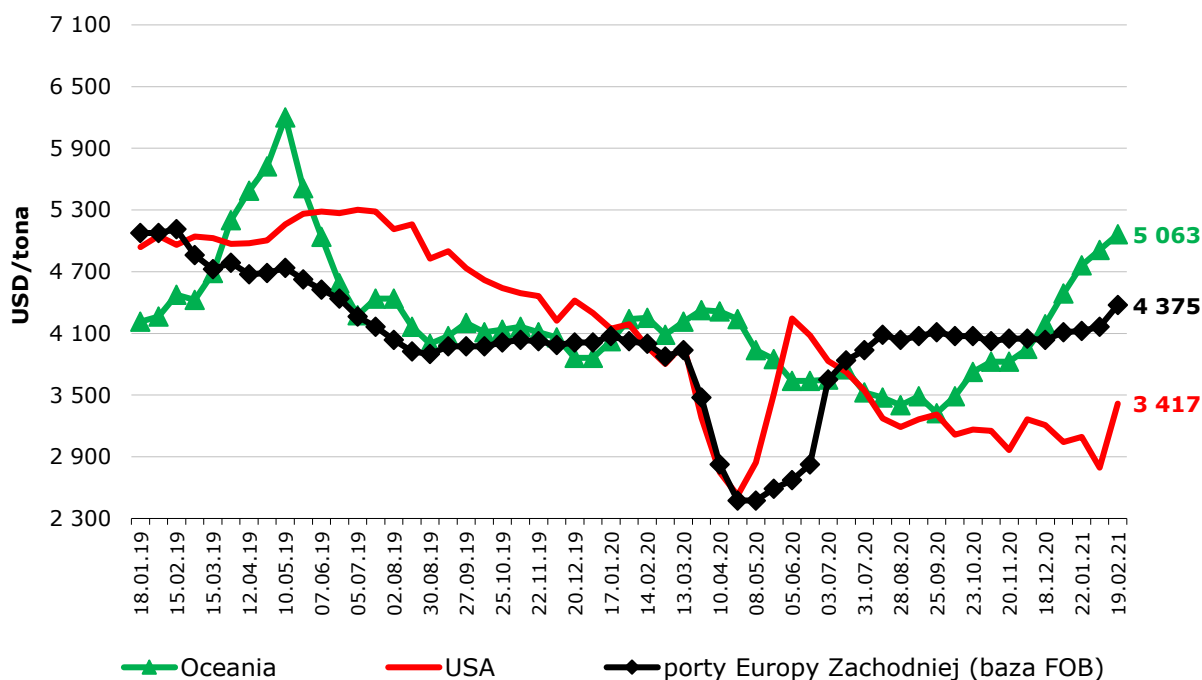
W Polsce w drugim półroczu 2020 r. ceny skupu mleka wykazywały tendencję wzrostową, kształtując się na poziomie wyższym niż przed rokiem. Dynamiczny wzrost cen w dużej mierze wynikał z sezonowego ograniczenia skupu, przy rosnącym zapotrzebowaniu na surowiec. Na początku 2021 r. wzrostowa tendencja cen skupu mleka uległa zahamowaniu. Według danych GUS w styczniu 2021 r. krajowi dostawcy za surowiec przeciętnie uzyskiwali 149,35 zł/hl, o 2% mniej niż miesiąc wcześniej, ale o 9% więcej niż w styczniu 2020 r.

Ceny masła na rynkach zagranicznych i w Polsce

W pierwszym półroczu 2020 r., w wyniku zawirowań na globalnym rynku mleka związanych z pandemią COVID-19, w portach Europy Zachodniej, USA i Oceanii przeważały spadki cen masła. W drugim półroczu 2020 r. zmiany cen masła na rynkach zagranicznych były różnokierunkowe. W Europie ceny tego tłuszczu mlecz-

nego były względnie stabilne, w Oceanii wykazywały znaczną tendencję wzrostową, podczas gdy w USA notowano ich spadek. Od początku 2021 r. ceny masła na monitorowanych rynkach zagranicznych wykazywały tendencję do wzrostu.

Ceny masła na wybranych rynkach zagranicznych

Źródło: opracowanie Biura Analiz i Strategii KOWR na podstawie danych CLAL.

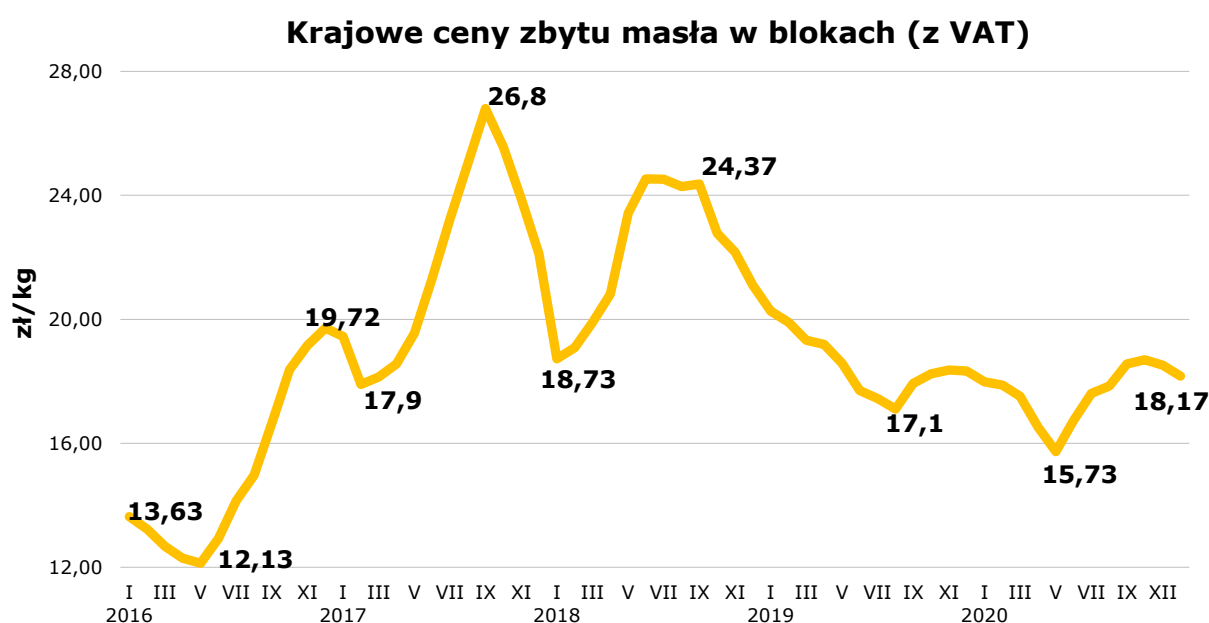
W portach Europy Zachodniej (baza FOB) w notowaniu z 19 lutego 2021 r. za ten rodzaj tłuszczu mlecznego uzyskiwano 4 375 USD/t, o 6% więcej niż miesiąc wcześniej i o 9% więcej niż przed rokiem. W Oceanii cena masła w trzecim tygodniu lutego 2021 r. ukształtowała się na poziomie 5 063 USD/t i była o 6% wyższa niż przed miesiącem i o 19% wyższa niż rok wcześniej. Na giełdzie w Chicago 19 lutego 2021 r. tłuszcz ten zbywano po 3 417 USD/t, o 10,5% drożej niż 22 stycznia 2021 r., ale o 14% taniej niż w porównywalnym okresie lutego 2020 r.

W Polsce poziom cen produktów mlecznych jest w znacznym stopniu uzależniony od kondycji ekonomicznej światowego rynku mleka.

Ceny masła w Polsce od początku 2020 r., podobnie jak u jego największych światowych eksporterów, ulegały obniżkom. W pierwszym półroczu 2020 r. na skutek ograniczonego globalnego popytu na masło, krajowe ceny tego tłuszczu utrzymywały się na poziomie niższym niż w analogicznym okresie 2019 r.

Od czerwca do października 2020 r. ceny masła wykazywały wzrost, jednak od listopada ub.r. notowano spadek cen.

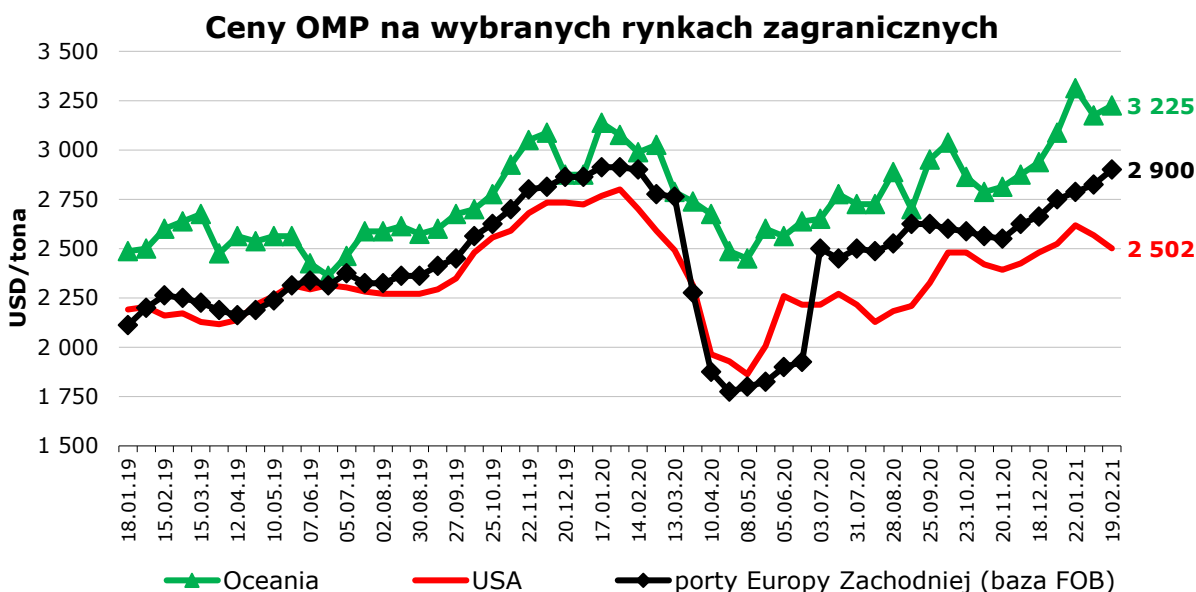
W grudniu 2020 r. za masło w blokach producenci uzyskiwali 18,17 zł/kg, o 2% mniej niż przed miesiącem i o 1% mniej niż rok wcześniej. W styczniu 2021 r. ceny masła uległy ponownemu obniżeniu. Według danych Zintegrowanego Systemu Rolniczej Informacji Rynkowej MRiRW w styczniu 2021 r. przeciętna cena masła w blokach wyniosła 15,64 zł/kg z VAT i była o około 1% niższa niż miesiąc i rok wcześniej.

Źródło: opracowanie Biura Analiz i Strategii KOWR na podstawie danych GUS.

Ceny odtłuszczonego mleka w proszku na rynkach zagranicznych i w Polsce

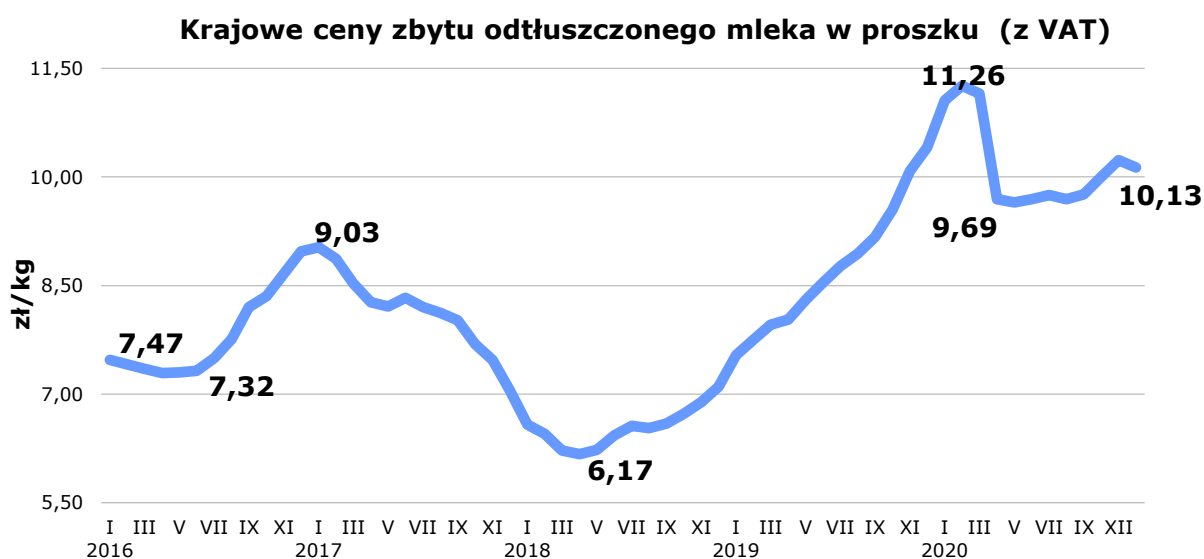
W USA, w portach Europy Zachodniej (baza FOB) oraz w Oceanii ceny odtłuszczonego mleka w proszku, pomimo miesięcznych wahań, wykazują tendencję do wzrostu (po spadku notowanym w okresie luty–maj 2020 r.). W Oceanii 19 lutego 2021 r. cena OMP wyniosła 3 225 USD/t i była o 3% niższa niż miesiąc wcześniej, ale o 8% wyższa niż w porównywalnym okresie 2020 r. W portach Europy Zachodniej (baza FOB) za 1 tonę OMP, tak jak przed rokiem, płacono przeciętnie 2 900 USD, o 4% więcej niż 22 stycznia 2021 r. Na giełdzie w Chicago 19 lutego 2021 r. ten rodzaj proszku mlecznego zbywano po 2 502 USD/t, o 4% taniej niż przed miesiącem i o 7% taniej niż w porównywalnym tygodniu lutego 2020 r.

Źródło: opracowanie Biura Analiz i Strategii KOWR na podstawie danych CLAL.

W Polsce w 2020 r., po dynamicznym spadku od marca do maja, ceny zbytu OMP ulegały stosunkowo niewielkim zmianom. Według danych GUS w ostatnim miesiącu 2020 r. producenci za ten rodzaj proszku mlecznego uzyskiwali 10,13 zł/kg, o 1% mniej niż w listopadzie 2020 r. i o 3% mniej niż w grudniu 2019 r.

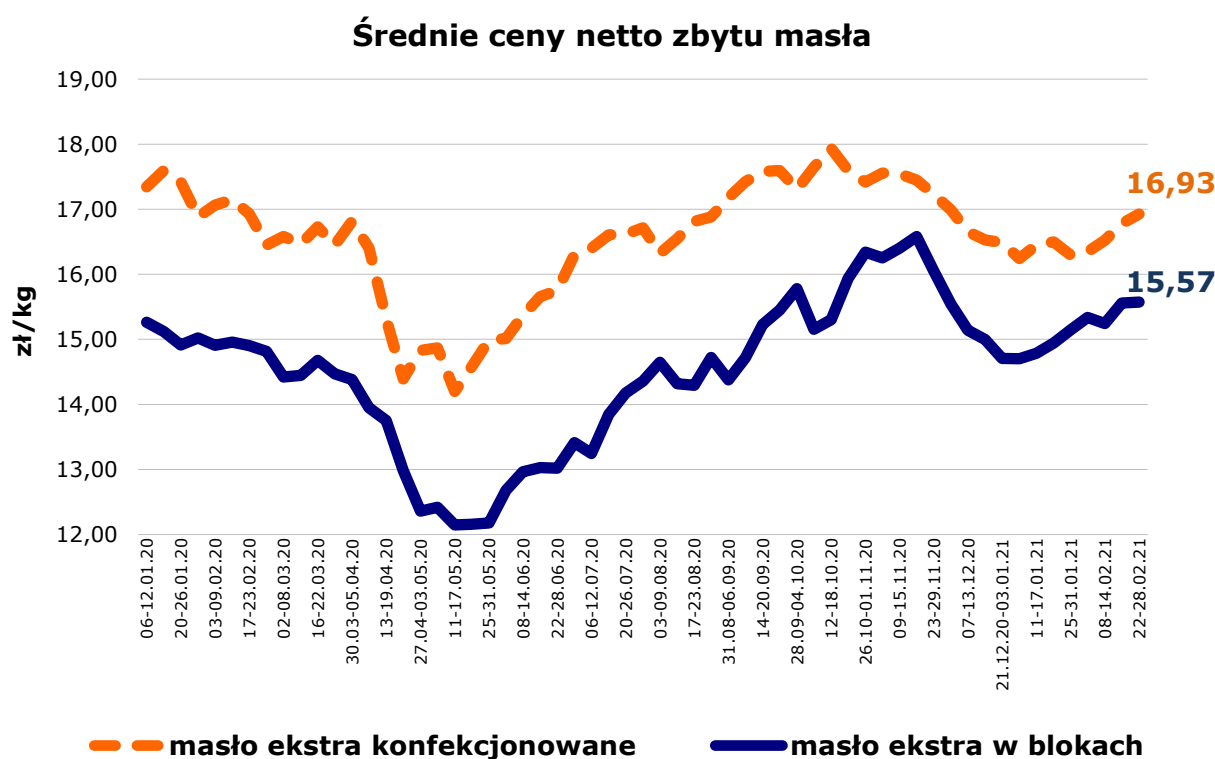
W styczniu 2021 r. notowano wzrost cen OMP. W zakładach mleczarskich objętych monitoringiem Zintegrowanego Systemu Rolniczej Informacji Rynkowej MRiRW w styczniu 2021 r. średnia cena OMP wyniosła 10,34 zł/kg (z VAT) i była o 3% wyższa niż miesiąc wcześniej, ale o 9% niższa niż w styczniu 2020 r.

Źródło: opracowanie Biura Analiz i Strategii KOWR na podstawie danych GUS.

Krajowe ceny zbytu produktów mlecznych wg ZSRIR MRiRW w dniach 22–28.02.2021 r.

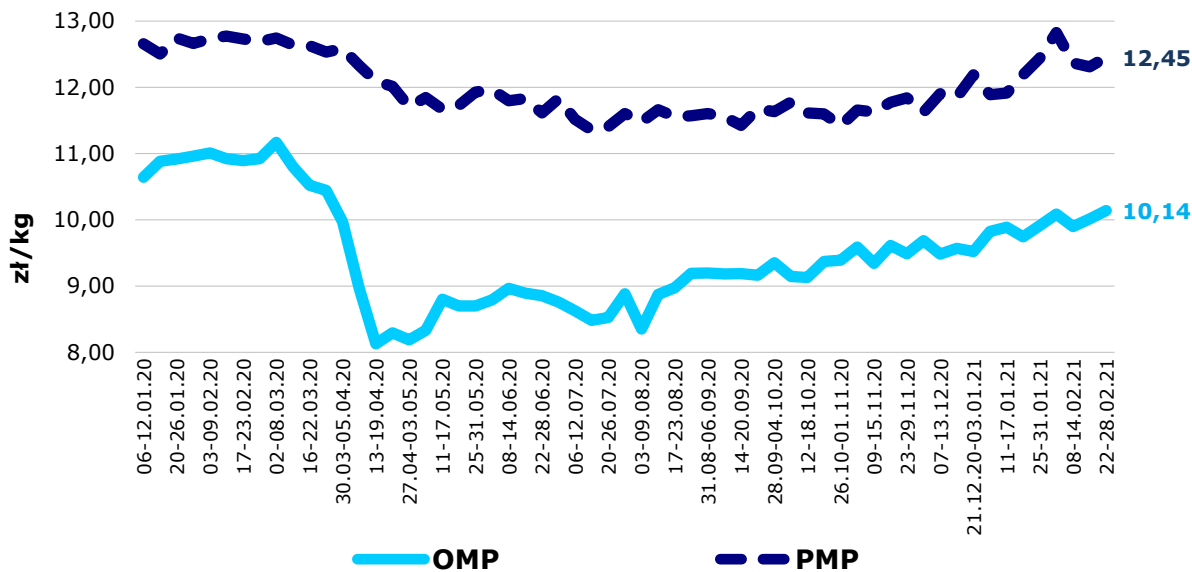
Zakłady mleczarskie monitorowane w ramach Zintegrowanego Systemu Rolniczej Informacji Rynkowej MRiRW w dniach 22–28.02.2021 r. **masło w blokach** zbywały przeciętnie po **15,57 zł/kg**, o 1 gr/kg drożej niż tydzień wcześniej i o 3% drożej niż przed miesiącem. **Masło konfekcjonowane** sprzedawano po **16,93 zł/kg** (3,39 zł za 200 gramową kostkę), o 1% drożej niż w poprzednim notowaniu i o 4% drożej niż miesiąc wcześniej. Cena masła w blokach była o 4,5% wyższa niż przed rokiem, a masła konfekcjonowanego nie uległa zmianie.

Źródło: opracowanie Biura Analiz i Strategii KOWR na podstawie danych ZSRIR MRiRW.

Cena zbytu **odtłuszczonego mleka w proszku** wyniosła **10,14 zł/kg** i była o 1% wyższa niż tydzień wcześniej i o 2% wyższa niż przed miesiącem. Za **pełne mleko w proszku** płacono **12,45 zł/kg**, o 1% więcej niż w poprzednim notowaniu i nieznacznie (o 1 gr/kg) więcej niż miesiąc wcześniej. W porównaniu z cenami sprzed roku OMP było tańsze o 7%, a PMP – o 2%.

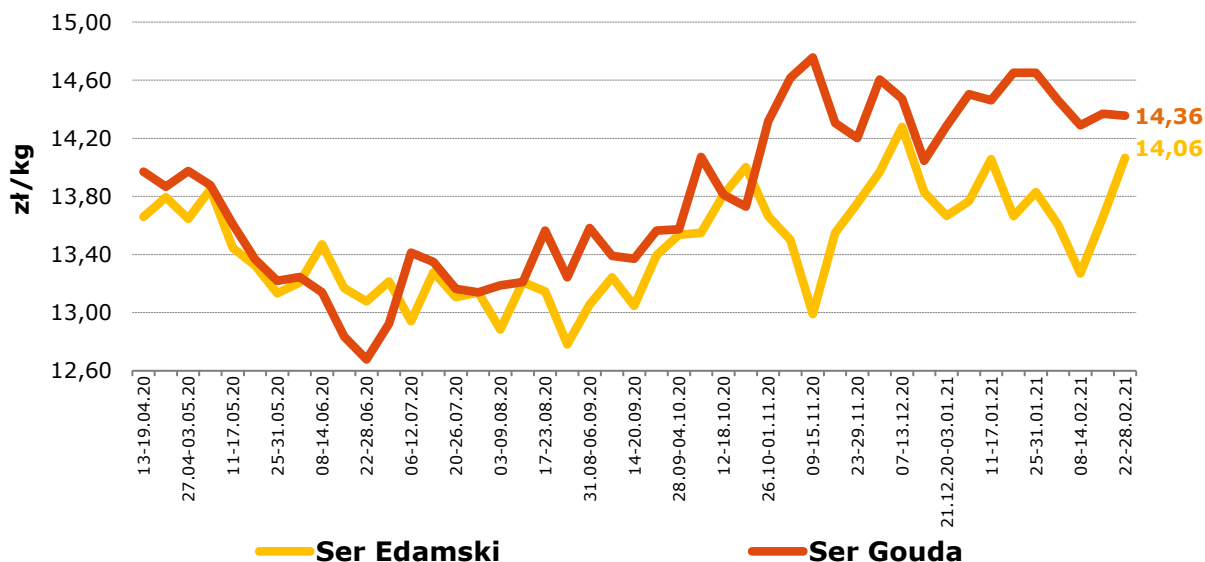
Średnie ceny netto zbytu OMP i PMP

Źródło: opracowanie Biura Analiz i Strategii KOWR na podstawie danych ZSRIR MRiRW.

Krajowi producenci **ser Edamski** zbywali przeciętnie po **14,06 zł/kg**, o 3% drożej niż tydzień wcześniej i o 2% drożej niż przed miesiącem. Cena **sera Gouda** wyniosła **14,36 zł/kg** i była nieznacznie (o 1 gr/kg) niższa niż w poprzednim tygodniu i o 2% niższa niż miesiąc wcześniej. W porównaniu z notowaniami sprzed roku cena sera Edamskiego nie uległa zmianie, a sera Gouda była o 0,5% wyższa.

Średnie ceny netto zbytu serów dojrzewających Edamski i Gouda

Źródło: opracowanie Biura Analiz i Strategii KOWR na podstawie danych ZSRIR MRiRW.

Opracowano w Wydziale Analiz Rynkowych Biura Analiz i Strategii KOWR.